

LEGIONÁŘSKÝ Směr

1/2025

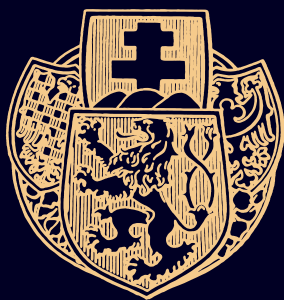
Boje od Ondavy
po Liptov

Uctění památky
čs. hrdinů v Sasku

Střelec
Věra Gatti

Postup při řešení
mimořádné situace

MUZEUM LEGIÍ

ČESKOSLOVENSKÝCH

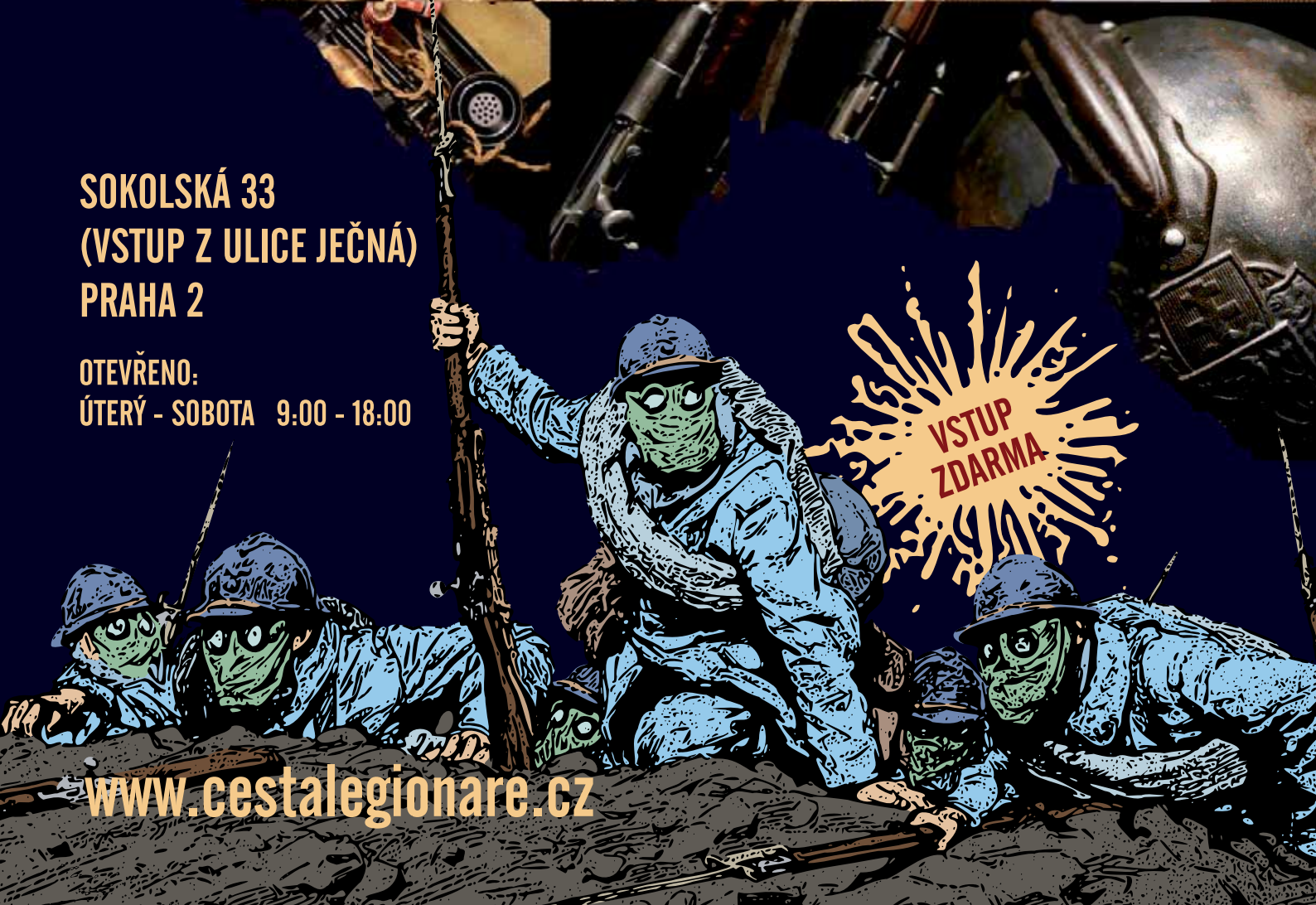

SOKOLSKÁ 33
(VSTUP Z ULICE JEČNÁ)
PRAHA 2

OTEVŘENO:
ÚTERÝ - SOBOTA 9:00 - 18:00

VSTUP
ZDARMA

www.cestalegionare.cz

ÚVODEM

Slovo místopředsedů.....	2
Postup ČsOL při řešení mimořádné situace.....	3–5

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Památce místopředsedy ČsOL bratra Tichomíra Mirkoviče	6–7
Br. plk. v. v. Jan Ihnatík oslavil 103. narozeniny.....	8–9
Na Vítkovickém stadionu po 80 letech opět burácely motory tanků.....	10
Kompenzační pomůcky pro válečné veterány	10
Br. Pavel Rusz oslavil devadesátiny	11
Český Krumlov po dvaadvacáté	12–13

Vzpomínky lékaře na misi UNPROFOR.....	14–15
--	-------

TRADICE

Od Ondavy po Liptov.....	16–21
Pieta za oběti okupace.....	22–25

Památce umučených důstojníků	26–27
Hrdinství v Místku, když čs. vojáci bránili Czajankova kasárna.....	28
Připomněli jsme si hrdinství štábního kapitána Morávka.....	29
Z muzejní činnosti roku 2024.....	30–31

Vzpomínková pout' do Saska k 80. výročí konce války	32–37
---	-------

STALO SE

175. výročí narození T. G. Masaryka	38–39
16. slavnostní setkání věnované výsadku SILVER A	40–41
Ministr a hejtman na Larischově vile	42

ČINNOST JEDNOT

V Chomutově vzpomněli 130 let od narození gen. Karla Kutlvašra.....	43
Před osmdesáti lety se nebe nad Hanou změnilo v peklo.....	44–45
Po těšínském bojišti.....	46–47

Památník Lidice připravil dvě zajímavé výstavy	48
Ve Frýdku-Místku pojmenovali most a ulici po generálu Josefu Šnejdárkovi.....	48
Za Josefem Otiskem.....	49
Z činnosti hodonínské jednoty.....	50
83. výročí transportu židovských spoluobčanů.....	51
Br. Jaromír Šída oslavil 100 let.....	51

HISTORIE

Střelec Věra Gatti. První vojačka čs. armády	52–55
--	-------

INFORMACE

Registrace ve webové sekci pro členy	56
--	----

**Vážené sestry, vážení bratři,
milí čtenáři,**

předkládáme vám první letošní číslo Legionářského směru, jehož dlouhodobým posláním je informovat členstvo Československé obce legionářské a naše partnery o činnosti, kterou v jednotách a na Ústředí ČsOL nebo v rámci projektů vyvíjí naše organizace v zájmu naplňování Programového prohlášení ČsOL a poslání našeho spolku obecně.

V tomto čísle jsme povinni vás informovat i o tom, jak se vedení ČsOL postavilo k situaci, která je v historii naší organizace bezprecedentní, a která si od nás vyžádala okamžitý a jasný postup, a to tak, aby byl transparentní jak dovnitř organizace, tak navenek. V pondělí 24. února jsme byli postaveni před informací v médiích o tom, že byl zadržen dnes již bývalý předseda spolku Pavel Budinský v souvislosti s vyšetřováním kauzy ve Fakultní nemocnici Motol. Prvotní šok rychle vystřídal pocit odpovědnosti připravit postup, kterým by se ČsOL s nastalou situací co nejdříve vyrovnala.

Od počátku přitom bylo dbáno na to, aby jakýkoli postup nebyl pod tíhou okolností zatížen nestandardními kroky, ale aby vše odpovídalo Stanovám ČsOL. Bylo tak mimo jiné třeba dbát na předepsané lhůty a formu pro svolání jednotlivých zasedání volených orgánů. Jakákoli prohlášení jménem ČsOL pak mohla být činěna až na základě rozhodnutí těchto orgánů.

V zájmu toho, aby situaci v co nejkratším čase mohly projednat všechny vedoucí orgány ČsOL a co nejdříve byl svolán Republikový výbor ČsOL coby nejvyšší orgán mezi sněmy, byl na úterý 25. února svolán Statutární orgán ČsOL, který následně svolal Předsednictvo RV ČsOL na úterý 4. března a zároveň požádal jeho členy, aby ještě před tím v korespondenčním hlasování per

rollam rozhodli o svolání Republikového výboru ČsOL. Ten díky tomu mohl být svolán již na sobotu 8. března.

O průběhu jednotlivých jednání, přijatých usnesení a veřejných prohlášeních vás informujeme na následujících stranách. Pokud jste v této době postup vedení ČsOL sledovali průběžně, víte, že zápisy z jednání byly bezprostředně publikovány na našich webových stránkách v den, kdy to které jednání proběhlo. Byli jsme vedeni přesvědčením, že kroky, kterými se v dané věci ČsOL ubírá je třeba okamžitě komunikovat navenek a zajistit plnou transparentnost našeho postupu.

Na tomto místě chceme poděkovat všem, kteří se podíleli na řešení celé situace, a především členkám a členům Republikového výboru ČsOL, kteří se s rozhodností postavili k celé záležitosti a zároveň vyslovením své důvěry umožnili naší organizaci plně se věnovat svým projektům a činnosti. ČsOL byla v uplynulých letech vystavena řadě zkoušek, ale stejně tak jako tehdy, i při řešení této těžké situace, která se silně dotkla dobrého jména ČsOL, jsme nepochybně zvolili odpovídající postup hodný silné a demokratické organizace.

Sestry a bratři, v těchto dnech si připomínáme 80. výročí vítězství v druhé světové válce na evropském kontinentu. Společně plníme svou čestnou povinnost vůči odkazu našich předků a pořádáme po celé naší vlasti velké množství slavností, vzpomínkových setkání, přednášek a dalších osvětových počinů pro veřejnost.

Přejeme vám mnoho sil a děkujeme za vaši zásluhou činnost.

V úctě

Ing. Tomáš Pilvousek, Ph.D.
místopředseda ČsOL

Karel Ludvík
místopředseda ČsOL

Postup ČsOL při řešení mimořádné situace

V úterý 25. února v podvečer se uskutečnilo mimořádné jednání Statutárního orgánu (SO) ČsOL, v jehož úvodu řídící a ekonomický tajemník br. Milan Mojžíš předložil článek ze serveru Seznam zprávy, který shrnoval dosavadní zveřejněné informace v kauze úplatků v motolské nemocnici. K celému tématu proběhla diskuze členů statutárního orgánu, z něhož v úvodním bodu jednání vzešla následující usnesení:

Usnesení: SO ČsOL vyjadřuje své překvapení nad popsány skutečnostmi. SO ČsOL dále konstatuje, že do činnosti našeho spolku nebylo nijak zasaženo a probíhající vyšetřování se ČsOL netýká.

Usnesení: SO ČsOL na základě popsaných závažných obvinění a s cílem zachování dobrého jména Obce ukládá Sekretariátu ČsOL do odvolání předkládat provozní záležitosti k projednání výhradně místopředsdům ČsOL.

Usnesení: SO ČsOL ukládá Sekretariátu ČsOL nadále pracovat na realizovaných projektech v souladu se schváleným Plánem práce ČsOL a Rozpočtem ČsOL na rok 2025.

V dalším bodě br. Milan Mojžíš připomněl, že funkce předsedy ČsOL je neplacená a vždy byla. Dodal, že Pavel Budinský neobdržel od ČsOL žádné finanční náhrady ani odměny a vždy dbal na to, aby jakkoli finančně nezatěžoval rozpočet ČsOL. Dále br. Mojžíš uvedl, že ani ČsOL v minulosti neobdržela finanční dar ani půjčku od Pavla Budinského. Informaci ekonomického tajemníka ČsOL vzal Statutární orgán ČsOL na vědomí.

Na mimořádném jednání byl následně předložen návrh znění Stanoviska ČsOL k nastalé situaci. Po projednání a úpravě bylo Stanovisko ČsOL schváleno a uloženo jeho neprodlené uveřejnění na webových stránkách ČsOL a rozeslání členům Republikového výboru ČsOL a členské základně prostřednictvím předsedů jednot a na vědomí důležitým partnerům ČsOL.

Stanovisko Československé obce legionářské

Československá obec legionářská považuje za svou povinnost se veřejně vyjádřit k informacím, podle kterých bylo proti jejímu předsedovi Pavlu Budinskému zahájeno trestní stíhání spojené s jeho funkcí provozně-technického náměstka Fakultní nemocnice Motol. Do činnosti našeho spolku nebylo nijak zasaženo. Československé obce legionářské se vyšetřování netýká. Běžnou operativu zajišťují příslušní pracovníci a funkcionáři ČsOL, mimo jiné dva její místopředsedové, kteří pokračují v řízení naší organizace v souladu se Stanovami ČsOL.

Československá obec legionářská v tuto chvíli nemá jiné informace než ty, které byly uveřejněny v tisku. Celou záležitostí jsme šokováni, vzniklá situace nás zasáhla. Vedení ČsOL bude bezprostředně reagovat dalšími kroky.

Statutární orgán ČsOL na svém dnešním mimořádném zasedání rozhodl o svolání mimořádného jednání Předsednictva Republikového výboru (PRV) ČsOL s cílem řešit nastalou situaci a definovat další postup.

Československá obec legionářská je připravena nadále

pracovat na realizovaných projektech a plnit svou společenskou úlohu ve prospěch české veřejnosti a válečných veteránů.

Jsme si vědomi toho, že současná situace se přímo dotýká dobrého jména ČsOL a ohrožuje její vnímání u veřejnosti. Oporou je nám po léta dobře odváděná práce a široká činnost ČsOL, dlouhodobě transparentní hospodaření a správa majetku, jež jsou pravidelně potvrzovány hloubkovými kontrolami a audity.

Závěrem dodáváme, že především respektujeme to, že přípravná fáze trestního řízení je neveřejná. Ctíme princip presumpce nevin, nelze očekávat, že by ČsOL činila jakékoliv odsudky na základě informací z médií. Vznesená obvinění jsou však natolik závažná, že ČsOL zahájila přípravu kroků vedoucích ke svolání mimořádného sněmu Československé obce legionářské.

Dále pokračovala diskuze místopředsdů ČsOL nad tím, jak postupovat v dalších dnech. Členové SO vyjádřili své přesvědčení, že pokud bude Pavel Budinský moci, vyjádří se ke svému dalšímu setrvání v organizaci.

Z diskuze vzešel požadavek na svolání mimořádného jednání PRV ČsOL již na úterý dne 4. března 2025 s tím, že na jednání Statutární orgán ČsOL požádá prostřednictvím PRV ČsOL o hloubkovou kontrolu Ústřední revizní komisi (ÚRK) ČsOL. Po schválení svolání mimořádného jednání PRV ČsOL následně přijal Statutární orgán ČsOL usnesení, kterým vzhledem k závažnosti tohoto jednání uložil Sekretariátu ČsOL neprodlené zveřejnění zápisu z jednání na webových stránkách ČsOL. Po kontrole a podepsání zápisu byl tento spolu se Stanoviskem ČsOL zveřejněn.

V úterý 4. března 2025 se uskutečnilo mimořádné jednání PRV ČsOL, které mimo jiné seznámilo přítomné členky a členy s vývojem posledních dnů. Jednání zahájil br. Tomáš Pilvousek v půl páté odpoledne a po nezbytných bodech na úvod jednání se přítomní věnovali mimořádné situaci.

Br. Tomáš Pilvousek v krátkosti seznámil členy PRV ČsOL se situací, která nastala kolem osoby br. Pavla Budinského. Br. Milan Mojžíš informoval o tom, že v pondělí po zadržení br. Pavla Budinského a dalších osob v kauze FN Motol, jej oslovila NCOZ s žádostí o otevření bezpečnostních schránek ČsOL v Komerční bance. Schránky byly otevřeny za účasti statutárních zástupců ČsOL dne 28. 2. 2025 a zkontrolován jejich obsah, který souhlasí s protokolem o uložení ze dne 9. dubna 2013. Toto je jediná záležitost, ve které ČsOL byla oslovena, žádné vyšetřování v ČsOL neprobíhá.

Br. Ladislav Paleček vznesl dotaz na situaci kolem bezpečnostních schránek, jejich inventur a nenalezených klíčů. Toto bylo vysvětleno br. Mojžíšem a br. Pilvousekem, načež PRV ČsOL schválilo dosavadní postup SO ČsOL.

V rámci jednání bylo přijato i následující usnesení: PRV ČsOL konstatuje, že žádná obvinění vznesená proti Pavlu Budinskému se netýkají jeho činnosti a členství v Československé obci legionářské. Do činnosti Československé obce legionářské nebylo nijak zasaženo a vyšetřování se jí netýká. PRV ČsOL dále konstatuje, že běžnou operativu zajišťují příslušní pracovníci a funkcionáři ČsOL v souladu se Stanovami ČsOL a vnitřními předpisy. PRV ČsOL vnímá, že současná situace se přímo dotýká dobrého jména ČsOL a ohrožuje její

obraz na veřejnosti. PRV ČsOL deklaruje, že ČsOL nadále pracuje na realizovaných projektech a plní svou společenskou úlohu ve prospěch české veřejnosti a válečných veteránů.

V dalším bodě byla projednávána ekonomická situace. Br. Milan Mojžíš na úvod sdělil, že funkce předsedy ČsOL je neplacená a vždy byla. Br. Pavel Budinský neobdržel od ČsOL žádné finanční náhrady ani odměny a vždy dbal na to, aby rozpočet ČsOL nezatěžoval. Dále br. Mojžíš uvedl, že ani ČsOL neobdržela finanční dar ani půjčku od br. Pavla Budinského.

K dodavatelům ČsOL uvedl, že interní předpisy ČsOL a podmínky dotací, které dostáváme, nám ukládají vybírat dodavatele na základě výběrových řízení a podle doporučených cenových nabídek. Následně vzalo PRV ČsOL na vědomí a uložilo jej předložit na nejbližším jednání RV ČsOL.

Br. Milan Mojžíš uvedl, že v dotacích IROP, které čerpáme na opravu Zámečku, rovněž nebyl br. Budinský nijak angažovaný, pouze v roli statutárního zástupce ČsOL podepisoval smlouvy. Br. Viktor Šinkovec informaci doplnil o to, že i dle jeho názoru bylo zapojení br. Budinského do jednání o dodavatelích na Zámečku vždy jen v roli statutárního zástupce ČsOL. PRV ČsOL vzalo informaci k dotaci IROP na vědomí.

Následně br. Milan Mojžíš informoval, že ostatní dotace jsou ve stádiu schvalování, což bylo rovněž vzato na vědomí.

V dalším bodě informoval br. Tomáš Pilvousek, že Statutární orgán navrhl požádat ÚRK ČsOL o interní kontrolu. PRV ČsOL se s návrhem ztotožnilo a požádalo ÚRK ČsOL o neprodlené prověření finančních vztahů mezi ČsOL a MUDr. Pavlem Budinským.

Br. Tomáš Pilvousek rovněž informoval, že na základě rozhodnutí PRV ČsOL per rollam bylo schváleno a Sekretariátem ČsOL svoláno mimořádné jednání RV ČsOL na den 8. března 2025.

PRV ČsOL se v rámci jednání zabývalo otázkou předsednictví ČsOL. Br. Tomáš Pilvousek uvedl, že do současné chvíle ČsOL neobdržela rezignaci br. Pavla Budinského. Svým usnesením proto PRV ČsOL vyzvalo br. Pavla Budinského k okamžité rezignaci na všechny zastávané funkce a své členství v Československé obci legionářské.

V případě, že by do zahájení mimořádného jednání Republikového výboru ČsOL nebyla doručena rezignace br. Pavla Budinského, bude se Republikový výbor zabývat návrhem na zrušení členství v souladu s článkem 22, odst. 4, písm. c) Stanov ČsOL. Proto bylo přijato následující usnesení: PRV ČsOL navrhuje Republikovému výboru ČsOL zrušit členství br. Pavla Budinského s odkazem na článek 25, odst. 5 Stanov ČsOL.

Br. Tomáš Pilvousek zahájil diskuzi nad dalším postupem a případným svoláním mimořádného sněmu ČsOL. Z diskuze vzešel následující návrh variant dalšího postupu:

Projednat možnost svolání Mimořádného sněmu ČsOL s cílem zvolit předsedu a předložit kontrolní zprávu.

Projednat možnost svolání Řádného sněmu ČsOL s možným dřívějším termínem konání.

Usnesením bylo uloženo projednat uvedené varianty na následujícím jednání RV ČsOL.

Během jednání informoval br. Tomáš Pilvousek o pomluvách vůči ČsOL, které se objevily v souvislosti s kauzou ve FN Motol. PRV ČsOL odsoudilo pomluvy směřované proti ČsOL a uložilo Sekretariátu ČsOL připravit podrobnou informaci pro následující jednání RV ČsOL.

Po deváté hodině večerní br. Tomáš Pilvousek poděkoval všem přítomným za účast a ukončil mimořádné jednání PRV ČsOL. Zápis o jednání byl téhož večera uveřejněn.

V nejkratším možném termínu, v sobotu 8. března 2025, se v sídle ČsOL uskutečnilo mimořádné jednání Republikového výboru ČsOL, který je nejvyšším orgánem ČsOL mezi sněmy.

Br. Tomáš Pilvousek na úvod deklaroval, že oba místopředsedové a celé Předsednictvo RV ČsOL nabízí rezignaci na své funkce, pokud to RV ČsOL bude požadovat. Požádal přítomné členky a členy RV ČsOL, aby danou nabídku zvážili v průběhu jednání s tím, že RV ČsOL projeví svou vůli v závěru jednání při hlasování o vyslovení důvěry Statutárnímu orgánu ČsOL a Předsednictvu RV ČsOL.

Následně v krátkosti seznámil přítomné s informacemi o korupční kauze ve FN Motol, které jsou veřejně známé z médií. Dále shrnul, jaké kroky byly doposud učiněny. ČsOL o schváleném postupu průběžně informovala veřejnost na svých webových stránkách, interní komunikace probíhala prostřednictvím e-mailů. Znovu zopakoval, že v ČsOL k žádnému policejnímu vyšetřování nedochází. Uvedl, že jsme poskytli policii součinnost při zpřístupnění bezpečnostních schránek ČsOL v bance a podrobněji vysvětlil tuto konkrétní situaci. Zdůraznil, že schránky byly otevřeny za účasti statutárních zástupců ČsOL dne 28. února 2025 a byl zkontrolován jejich obsah, který souhlasí s protokolem o uložení ze dne 9. dubna 2013. Toto je jediná věc, ve které byla ČsOL policií oslovena.

Br. Jan Držmíšek se dotázal na to, jakým způsobem probíhaly inventury tohoto majetku. Br. Tomáš Pilvousek informoval, že v majetku ČsOL nefigurují mince jako předměty, ale jako dar v jejich finanční hodnotě. Proto inventury probíhaly účetně s vědomím, že darem nebylo nijak manipulováno. Tuto informaci doplnil br. Milan Mojžíš.

V tomto bodu přijal Republikový výbor dvě usnesení, první: RV ČsOL konstatuje, že žádná obvinění vznesená proti br. Pavlu Budinskému se netýkají jeho činnosti a členství v Československé obci legionářské. Do činnosti Československé obce legionářské nebylo nijak zasaženo a vyšetřování se jí netýká. RV ČsOL ukládá příslušným pracovníkům a funkcionářům ČsOL dále pokračovat v zajištění běžné činnosti a operativy ČsOL v souladu se Stanovami ČsOL a vnitřními předpisy.

Usnesení druhé: RV ČsOL schvaluje kroky, které v reakci na korupční kauzu ve FN Motol spojenou s osobou br. Pavla Budinského doposud učinily Statutární orgán ČsOL a Předsednictvo Republikového výboru ČsOL.

Br. Tomáš Pilvousek informoval o tom, že již nyní jsme konfrontováni s tím, jaké negativní dopady má celá kauza na obraz ČsOL ve společnosti. Předložil také tzv. Otevřený dopis, který v pondělí na Sekretariát ČsOL osobně doručili bývalí členové ČsOL Ing. Jaroslav Kulíšek, Ing. Emil Cigánek a předseda Jednoty ČsOL Vojenské posádky Liberec br. František Gábor a poskytl komentář. Br. Jiří Charfreitag připomněl členům RV ČsOL, jaké funkce autoři tohoto dopisu v ČsOL v minulosti zastávali.

Místopředseda Pilvousek uvedl, že tímto dopisem se již zabývalo úterní mimořádné jednání PRV ČsOL, které požádalo Sekretariát ČsOL o zpracování reakce na nepravdivé výroky uvedené v dopise (viz přílohu zápisu). Reakce byla přečtena a o jejích jednotlivých částech byla vedena diskuze, ze které vzešly úpravy.

Přijato bylo následující usnesení: RV ČsOL po projednání a úpravách schvaluje znění reakce na nepravdivé výroky, kterých se dopustili autoři tzv. Otevřeného dopisu válečných veteránů a členů ČsOL. RV ČsOL konstatuje, že autoři dopisu šířením nepravdivých či zavádějících informací poškozují dobré jméno ČsOL na veřejnosti a u jejích partnerů.

Br. Tomáš Pilvousek dále uvedl, že v souvislosti s pomlouvačnými komentáři, které se nyní ve vztahu k ČsOL objevují ve veřejných diskuzích, požádalo PRV ČsOL na svém mimořádném jednání dne 4. března 2025 předsedu ÚRK ČsOL o neprodlené prověření finančních vztahů mezi ČsOL a MUDr. Pavlem Budinským. ÚRK ČsOL tuto kontrolu provedla v termínu od 5. do 7. března 2025 a vypracovala o ní zprávu. Br. Milan Mojžíš uvedl, že již na mimořádném jednání PRV ČsOL dne 4. března 2025 informoval, že br. Budinský neobdržel od ČsOL finanční plnění, ani žádné finanční plnění sám neposkytl. Toto zkontrolovala i ÚRK ČsOL a svůj nálezný zprávu. Svým usnesením vzal RV ČsOL Zprávu ÚRK ČsOL o provedení kontroly na vědomí.

V bodu Zpráva ekonomického tajemníka br. Milan Mojžíš informoval, že ČsOL zatím hospodaří v souladu se základní verzí Rozpočtu ČsOL na rok 2025, kterou schválil Republikový výbor na svém jednání 7. prosince 2024. Br. Mojžíš dále předložil Stav účtů ČsOL k 4. března 2025, což RV ČsOL schválil.

Br. Milan Mojžíš dále uvedl, že po vypuknutí kauzy ve FN Motol se uskutečnilo na Zámečku v Pardubicích jednání s hejtmánem Pardubického kraje, který ujistil zástupce ČsOL, že podpora rekonstrukce Zámečku trvá. Zároveň ale oznámil, že Pardubický kraj provede veřejnosprávní kontrolu čerpání dotace.

Dále br. Mojžíš informoval o stavu schvalování žádosti ČsOL o dotace pro podporu letošní činnosti ČsOL, jejích projektů a jednot. K bodu bylo přijato toto usnesení: RV ČsOL bere přednesené informace o aktuální ekonomické situaci ČsOL na vědomí a ukládá pokračovat v řízení chodu organizace v souladu se schválenou základní verzí Rozpočtu ČsOL 2025.

Po krátké přestávce v jednání se slova ujal br. Tomáš Pilvousek, který informoval, že vzhledem k tomu, že br. Budinský je stíhán vazebně, nemůže s ním být vedení ČsOL v přímém kontaktu. Členové Statutárního orgánu ČsOL bři. Tomáš Pilvousek a Karel Ludvík vyzvali v pátek 28. února 2025 MUDr. Pavla Budinského k rezignaci na zastávané funkce a na své členství v ČsOL. Tato výzva mu byla zaslána prostřednictvím jeho právního zástupce s žádostí, aby byla případná rezignace doručena ČsOL před úterním jednáním PRV ČsOL. Dle vyjádření právního zástupce ale nemohla být br. Budinskému včas předána. RV ČsOL byl seznámen s výše uvedenými návrhy PRV ČsOL z jednání 4. března 2025, načež se br. Tomáš Pilvousek dotázal br. Jiřího Filipa, zda byla do této chvíle doručena rezignace MUDr. Pavla Budinského. Br. Jiří Filip informoval, že rezignace doručena nebyla. K tomuto bodu byla vedena rozsáhlá diskuze, do které se zapojila celá řada členů RV ČsOL. Výsledkem bylo následující usnesení, kterým mimo jiné přestal být MUDr. Pavel Budinský předsedou ČsOL:

RV ČsOL na návrh PRV ČsOL zrušuje členství br. Pavla Budinského na základě porušení čl. 25, odst. 5 Stanov ČsOL.

Po hlasování konstatoval br. Tomáš Pilvousek, že Statutární orgán ČsOL se aktuálně skládá ze dvou členů – místopředsedů br. Tomáše Pilvouska a br. Karla Ludvíka.

Doplnil, že toto složení je dle Stanov ČsOL dostatečné pro řádný chod organizace.

Br. Tomáš Pilvousek se vrátil k nabídce rezignace Předsednictva RV ČsOL, avizované v úvodu jednání a zahájil diskuzi, ve které členové RV ČsOL vyjádřili svá stanoviska k této nabídce. Po skončení diskuze členů RV ČsOL předložil br. Pilvousek návrh usnesení vyslovující důvěru vedení ČsOL, který RV ČsOL přijal a vyslovil tak důvěru Předsednictvu RV ČsOL a místopředsedům ČsOL br. Tomáši Pilvousekovi a br. Karlu Ludvíkovi. Za vyslovenou důvěru br. Tomáš Pilvousek členům RV ČsOL poděkoval.

V otázce dalšího postupu proběhla diskuze, ze které vzešlo následující usnesení: RV ČsOL po projednání ukládá orgánům ČsOL zahájit kroky ke svolání Řádného sněmu ČsOL.

V závěru jednání br. Tomáš Pilvousek předložil návrh Prohlášení RV ČsOL a poskytl komentář, v němž zdůraznil, že uvedený text prohlašuje jednotnost ČsOL a její připravenost pokračovat v plnění společenské úlohy ČsOL včetně realizace projektů ve spolupráci s našimi partnery. Návrh prohlášení byl přečten a doplněn na základě připomínek členů RV ČsOL, jednohlasně byl následně přijat.

Prohlášení Republikového výboru Československé obce legionářské

Československá obec legionářská čelila ve své více než stoleté historii mnoha překážkám a výzvám. Několikrát stála na samé hranici vlastní existence. Díky soudržnosti, odvaze, odhodlání a zejména v přesvědčení o smyslu hodnot, které zastáváme, dokázala tyto obtíže vždy překonat a čerpat sílu k dalšímu rozvoji a naplňování svých cílů.

I dnes stojíme před novými výzvami, ale s pevnou vírou v naše schopnosti a odhodlání je překonáme stejně jako ty minulé. Selhání jednotlivců nikdy nepovedou k narušení integrity Československé obce legionářské. Ztrátu důvěry v jedince nelze zaměňovat se ztrátou důvěry v organizaci a hodnoty, které vštěpuje do prostředí české společnosti.

Zdůrazňujeme naši jednotu a rozhodnost pokračovat ve stávajících, ale i nových projektech, které upevní postavení Československé obce legionářské a přispějí k posílení národního vědomí a sebevědomí.

Na dnešním mimořádném zasedání Republikového výboru Československé obce legionářské nabídli místopředsedové ČsOL a Předsednictvo Republikového výboru ČsOL rezignaci na své funkce. Republikový výbor ČsOL jednomyslně vyslovil důvěru ve stávající vedení organizace, rezignaci nepřijal. Místopředsedové ČsOL povedou ČsOL dle jejích stanov a v duchu sněmem přijatého programového prohlášení.

Naše společenská role je nezastupitelná. Jsme připraveni ji plnit s nejvyšším nasazením a s vědomím odpovědnosti. Budeme i nadále lídrem v oblasti sociální péče o válečné veterány a jejich spojovacím prvkem s českou veřejností.

Nejsme a nebudeme organizací minulosti, ale moderním spolkem pro budoucnost. Společně budeme nadále následovat odkazu našich předků, posilovat naši komunitu a pracovat na dalším rozvoji Československé obce legionářské. Věříme, že společnými silami dokážeme překonat všechny překážky a přispějeme k lepší budoucnosti české společnosti.

Památce místopředsedy ČsOL bratra Tichomíra Mirkoviče

text br. Jiří Filip

foto ses. Marcela Tolarová; Jan Schejbal, MO

Letos jsou to již tři roky od odchodu veterána druhé světové války bratra Tichomíra Mirkoviče, který po léta zastával funkci místopředsedy Československé obce legionářské.

Československá obec legionářská o památku Tichomíra dbá. Důkazem je mimo jiné skutečnost, že v loňském roce vlastní iniciativou realizovala zřízení důstojného hrobového místa na Olšanských hřbitovech v Praze. Mimo jiné v blízkosti hrobu generála Klapálka a na dohled od pohřebiště popravených italských legionářů, kterým v minulosti bratr Tichomír projevoval jménem ČsOL úctu u příležitosti tradičně pořádaných pietních aktů.

Pietní uložení ostatků bratra místopředsedy do zhotoveného hrobu se v loňském roce uskutečnilo u příležitosti výročí jeho narození. Bylo nám velkou ctí, že společně s rodinou a zástupci ČsOL, se této velmi emotivní poslední služby zemřelému účastnila ministryně obrany paní Jana Černochová, kterou po léta pojilo s bratrem Tichomírem ryzí přátelství.

Naše kroky zaměřily k místu Tichomírova posledního odpočinku i dne 14. dubna, tři roky poté, co nás zasáhla smutná zpráva o jeho úmrtí. S tichou vzpomínkou jsme vzpomněli výjimečného muže, který ve svém životě vzdoroval tolika protivenstvím.

Tichomír Mirkovič se narodil 9. prosince ve druhé polovině 20. let 20. století v osadě Rogač u Dubačka v tehdejším Království Jugoslávie (dnes se jedná o území Bosny a Hercegoviny). Rok jeho narození je zahalen tajemstvím – dle vlastních slov se narodil v roce 1926, ale jelikož mu byly za války vystaveny falešné dokumenty, nalezneme ve všech dokumentech rok narození 1928. Žádný úřední dokument z předválečné doby se nedochoval. Chudí Mirkovičovi byli jednou ze dvou početných srbských rodin v obci, Tichomír byl ze šesti sourozenců.

Na začátku dubna 1941 byla Jugoslávie vtažena do druhé světové války. Ve velice rychlém sledu však byla jugoslávská armáda přesilou německého, italského a maďarského vojska poražena a nastala okupace. Do jugoslávské armády byl po napadení mobilizován také Tichomírův otec, který byl během tzv. Dubnové války raněn při bombardování Sarajeva a na následky poranění později zemřel. Mirkovičovi zůstali bez živitele a pro mladého Tichomíra nadobro skončila léta dětství. Po obsazení Bosny německými okupanty byl nucen uprchnout z domova a skrývat se před chorvatskými ustašovci. Od té doby Tichomír Mirkovič již nikdy neviděl matku ani nejmladší sestru Ljubinku (s ostatními sourozenci se setkal až

po válce, v roce 1956). Vstoupil do partyzánského oddílu pod vedením Rajka Čelonje a Pere Sariča u městečka Milići, kde prošel zjednodušeným výcvikem. Když se naučil zacházet se zbraní, byl Mirkovič zařazen do čety Pere Jelkiče, se kterou se pak účastnil bojů u Zvorniku na řece Drině. Situaci popsal takto: „Dislokace našeho oddílu byla v Caparde-Kozluk-Kamenice. Naše postavení bylo v lesnatém kopci, nad městem Zvornikem, pod námi holé skály, kudy vedla hlavní silnice, odkud Němci útočili. Kdybychom měli kamenné balvany, mohli bychom je volně kutálet na nepřítele. Další naší výhodou bylo, že srbsští četníci, oddíl Rajka Čelonje, vyhodili do vzduchu most u Nové Kasaby, čímž byl zablokován průchod hlavní silnicí k Sarajevu.“ Zde prošel svým bojovým křtem. Partyzáni odráželi německé a ustašovské útoky a měli četné ztráty. „Vzpomínám si, jak jsme my, mladí, dostali rozkaz, abychom v okolní vesnici zabavili čisté bavlněné košile a plátna a z toho se nadělaly obvazy. Lidem jsme slíbili, že jim to zaplatíme, až válka skončí. Myslím, že se toho nikdy nedočkali.“ Proti přesile pak museli partyzáni ustoupit do Miliće.

Následovaly boje v pohoří Romanija, asi deset kilometrů od Sarajeva. Zde partyzáni strádali nedostatkem všech zásob, hlavně jídla a nedostatečným oblečením do sněhu. „Nepřítel občas vysílal proti nám trestné výpravy, ale v horách jsme byli pány my.“ Tichomír Mirkovič utrpěl zranění pravé nohy, byl zařazen mezi uprchlíky a převezen do Srbska. Na základě udání byla prozrazena jeho partyzánská minulost, byl zatčen a umístěn do koncentračního tábora v Šabacu. Aby se zachránil, vstoupil v červenci 1944 na oko do Srbského dobrovolnického sboru, k tzv. ljotičevcům, což mu umožnilo zběhnout zpět k partyzánům. Bojoval pak v rámci 8. černohorské partyzánské brigády, která podléhala Národněosvobozenickým vojskům a partyzánským oddílům Jugoslávie (NOV a POJ) pod velením komunistického vůdce Josipa Broze Tita. Tichomír Mirkovič se s Titovovými partyzány účastnil osvobození Bělehradu. Konec války jej zastihl na slovinském území u rakouských hranic.

Po válce využil nabídky k cestě do Československé republiky, kde se mohla jugoslávská mládež vyučit řemeslům. V červnu 1946 odjel do Prahy a vyučil se soustružnictví ve firmě TOS Hostivař. Absolvoval dělnickou přípravku pro studium na vysoké škole, a i když musel v roce 1949 vysokoškolské studium pro účast na studentském pochodu na Pražský hrad z února 1948 přerušit, nakonec se ke studiu vrátil a v roce 1954 se stal absolventem filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Z prvního zaměstnání na katedře přírodních věd byl z politických důvodů propuštěn a po vystřídaní několika míst začal pracovat v podniku RAJ na Praze 10 jako vedoucí kontrolního a inventurního oddělení. Jelikož však dával příliš najevo svůj nesouhlas s okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy roku 1968, byl pro „politickou nespolehlivost“ opět propuštěn. Až do roku 1989 pracoval jako skladník, následně odešel do důchodu. V době sametové revoluce se angažoval v Občanském fóru na Praze 2.

Válečný veterán Tichomír Mirkovič se stal v květnu 1994 členem Československé obce legionářské. Několik let byl předsedou Jednoty ČsOL Praha 2, do poslední chvíle zastával funkci místopředsedy ČsOL. I ve svém věku byl velmi aktivní – pravidelně se účastnil jednání spolkových orgánů, reprezentoval legionářskou Obec během pietních a společenských akcí a udržoval si velký přehled o dění ve spolku i mimo něj. Byl držitelem řady ocenění a vyznamenání, jak z období války, tak za svou činnost v ČsOL. V roce 2018 mu bylo uděleno čestné občanství Městské části Praha 2 a o rok později byl povýšen do hodnosti plukovníka ve výslužbě. O svých válečných zážitcích napsal díky ČsOL dvě knížky, první v roce 2012 pod názvem „Mé neblahé dětství a válka“, druhou v roce 2019 pod názvem „Přišel jsem o všechno“.

Br. plukovník v. v. Jan Ihnatík oslavil 103. narozeniny

text a foto ČSOL a Moravskoslezský kraj

Ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a Moravskoslezským krajem uspořádala Československá obec legionářská dne 5. března oslavu pro válečného veterána br. plk. v. v. Jana Ihnatíka u příležitosti jeho úctyhodných 103. narozenin.

Velký zástup gratulantů za Ministerstvo obrany ČR i Slovenské republiky, Armádu ČR, ČSOL, Českou a Slovenskou obec dělostřeleckou, Moravskoslezský kraj i statutární město Ostrava mu popřál do další stovky, a hlavně hodně zdraví. Z velkoplošné obrazovky mu z videa ze zákopů u Sokolova popřála ministryně obrany ČR paní Jana Černochová a z Poslanecké sněmovny PČR i hejtman a poslanec pan Josef Bělca.

„Jste vzorem statečnosti, cti a loajality k vlasti. Patří Vám velké poděkování za to, co jste pro naši zemi vykonal během 2. světové války. Historická paměť a úcta k těm, kteří se zasloužili o svobodu, nesmí být nikdy zapomenuty. Přeji Vám hlavně zdraví, rodinnou pohodu a veselou mysl,“ řekl při setkání ředitel Krajského vojenského velitelství Ostrava plk. Jaroslav Medek.

V rámci slavnostního setkání br. plk. Ihnatík připomněl okolnosti válečného období, jeho odhodlání bránit Československo, ale také zavzpomínal na poslední dny války při osvobozování Břestu na Přerovsku, kde jeho bojová cesta skončila.

Jeho životní příběh je svědectvím o odvaze a odhodlání. Br. Jan Ihnatík se narodil 1. března 1922 na Podkarpatské Rusi, v tehdejší Československé republice. Od mládí vpomáhal na rodinném hospodářství v Poroškově. Když pak byla Podkarpatská Rus od března 1939 okupována Maďarskem, byl také on povolán do předvojenské přípravy pro chlapce

zvané Levente. Začátkem roku 1940 se rozhodl, společně se dvěma přáteli, k útěku do Sovětského svazu.

Za hranicemi byli zatčeni a Jan Ihnatík byl za ilegální přechod hranic odsouzen ke třem letům v nápravně-pracovním táboře, nechvalně známém gulagu. V jednom z gulagů se Ihnatík seznámil s táborovým lékařem, který mu pomohl předstírat pracovní úraz a pomohl mu k přemístění

na mírnější práce do učňovské školy. Tam setrval až do propuštění počátkem roku 1943. Z tábora odjel do Buzuluku, kde byl od 13. února 1943 odveden do československé zahraniční armády. Absolvoval poddůstojnickou školu a dělostřelecké učiliště, na frontu pak odešel coby dělostřelec 1. československého armádního sboru v SSSR. Prošel bojovou cestou přes Dukelský průsmyk, bojem u Jasla a osvobozováním

Slovenska. Válka pro něj skončila u přerovského Břestu v květnu 1945. Utrpěl několik zranění, ale mohl po válce zůstat v armádě a až do důchodu sloužil u několika útvarů.

Po obnově Československé obce legionářské se stal jejím členem v jednotě Havířov. I ve svém věku je stále aktivní, zajímá se o dění a účastní se pietních akcí. Jinak se věnuje své zahrádce.

Přejeme pevné zdraví a děkujeme za jeho službu! ■

Na Vítkovickém stadionu po 80 letech opět burácely motory tanků

text br. Richard Růžička
foto FC Baník Ostrava; br. Martin Lokaj

Vraťme se na chvíli do jara 1945. Krátce po těžkých osvobozovacích bojích o Ostravu se stadion ve Vítkovicích stal domovem 1. československé samostatné tankové brigády v SSSR. Místo potlesku a skandování sportovních fanoušků tehdy nad trávníkem zněl rachot tankových motorů a rázné vojenské povely, kterými ostřílení veteráni východní fronty vedli výcvik nováčků.

Dne 5. dubna 2025, tedy po osmdesáti letech, se muži s odznaky útočné vozby na límcích stejnokrojů na plochu stadionu vrátili, a to v podání členů naší jednoty. Coby symbolická stráž praporu jednoty se po boku příslušníků Armády

České republiky zapojili do slavnostního zahájení zápasu domácího FC Baník Ostrava s týmem AC Sparta Praha. Spolu se zaplněnými tribunami tak vzdali hold všem, kteří položili svůj život za naši svobodu v Ostravské operaci, jejíž jubileum si budeme zanedlouho připomínat. Chybět nemohl ani přelet letounů JAS-39 Gripen českého letectva.

Před stadionem na návštěvníky pak po celý den čekaly atraktivní statické a dynamické ukázky současné bojové a podpůrné armádní techniky a dovedností našich vojáků ze 7. mechanizované brigády „Dukelské“, zvláště pak jejího 71. mechanizovaného praporu „Sibiřského“, ale i a dalších útvarů. Nechyběly ani propagační stánky složek armády a Ministerstva obrany ČR. ■

Kompenzační pomůcky pro válečné veterány

Simona Bernunziová

Přinášíme další příklady naší práce v rámci projektu Kompenzační a zdravotní pomůcky válečným veteránům, který Československá obec legionářská realizuje ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a jehož zaměřením je poskytování individuální péče a podpory válečným veteránům.

DIOPTRICKÁ SKLA PRO PANÍ JARMILU SOTONOVOU

Novodobá válečná veteránka Jarmila Sotonová je z Chrudimi. Byla na misích v Bosně a Kosovu. Sloužila také v Chrudimi u 43. výsadkového pluku. Je to velmi aktivní žena, která má mnoho koníčků a zálib.

Skla a ortopedické vložky do bot jí byly předány za účasti pracovnice projektu Simony Bernunziové. Měla velkou radost a hned se s novými brýlemi dala do čtení. Těšila se, že jí ortopedické vložky umožní bez bolesti vyrazit na delší výlet.

SLUCHADLA PRO PANA ROSTISLAVA NOVOSADA

Pan Rostislav Novosad, novodobý válečný veterán, byl postižen klíšťovou encefalitidou, a proto se pohybuje na invalidním vozíku. Sluch ztrácí postupně od doby, kdy byl na misi, při které vedle něho vybuchl granát.

Sluchadla mu byly předány v ordinaci ORL v Novém Jičíně za účasti MUDr. Richarda Pacoli, pracovnice projektu Simony

Bernunziové a Petra Radiny. Ze sluchadel měl pan Rostislav radost a ocenil, že odteď „uslyší i trávu růst.“

ORTOPEDICKÉ BOTY PRO PANA MIROSLAVA HENDRYCHA

Novodobý válečný veterán Miroslav Hendrych z Chrudimi, opustil po roce a půl nemocnici na invalidním vozíku. V Léčebně rehabilitační péče v Košumberku jej postupně rehabilitovali, aby se mohl částečně postavit na nohy, díky čemuž mohl přesídlit na svojí vysněnou chatu.

Z projektu kompenzační pomůcky mu byla předána ortopedická obuv, kterou si pan Miroslav moc chválí. Nová obuv mu umožní se pohybovat bez bolesti a díky tomu se i více dostat mezi lidi, což pro něj doposud nebylo samozřejmostí. ■

Bratr Pavel Rusz oslavil devadesátiny

O slava devadesátých narozenin válečného veterána br. Pavla Rusze se uskutečnila 25. března 2025 v zasedací místnosti obecního úřadu v Bystřici na Frýdecko-Místecku. Oslavenci poblahopřál místostarosta obce Mgr. Marcel Čmiel, členové Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku, členky obecní sociální komise a pozvaní hosté, nrtm. Dana Staňková, kontaktní pracovník 5. skupiny Agentury pro podporu válečných veteránů Ministerstva obrany České republiky a br. Petr Radina, terénní pracovník Projektu péče o válečné veterány.

Předseda legionářské jednoty br. Petr Majer v krátké prezentaci připomněl válečná léta, kdy br. Pavel Rusz byl se svými rodiči členem partyzánské skupiny Nad Olzou, která působila na Třinecku a Jablunkovsku v letech 1941–1945. Se svou maminkou Marií Ruszovou plnili úkoly partyzánské spojky mezi partyzány a sympatizujícím obyvatelstvem, které partyzánům dodávalo zbraně, munici a výbušniny, zjišťovali pohyb německých vlaků, které převážely munici a zbraně na frontu.

Tato činnost byla velmi nebezpečná, matka se synem museli vypadat jako horalé, kteří jdou z hor nakoupit. Celé čtyři roky, od roku 1941 do konce války, žili v horách, v úkrytech, které museli stále měnit, protože gestapo jim bylo na stopě. Na jeho otce, který byl velitelem této partyzánské skupiny, vypsal vysokou odměnu.

Jednota ČsOL ve Frýdku-Místek předala bratru Pavlovi Ruszovi Zborovskou pamětní plaketu ČsOL, jako výraz poděkování za jeho činnost v době druhé světové války v partyzánské skupině Nad Olzou. ■

text bři. Miroslav Šindelář a Vojtěch Plesník
foto ses. Marcela Volfová

Český Krumlov po dvaadvacáté

Druhé nádvoří českokrumlovského zámku zaplnily v sobotu 12. dubna 2025 téměř tři stovky bývalých účastníků zahraničních mírových misí. Tedy ženy a muži se světlemodrým baretem, kteří reprezentovali naši zemi v krizových oblastech světa pod mandátem Organizace spojených národů, se zde sešli, aby si připomněli nejen fakt, že se ze zdejší výcvikové základny mírových sil OSN vydávali na první zahraniční mise českoslovenští vojáci, ale i to, že před třiceti lety byla návratem 4. praporu, kterému velel podplukovník Ludovít Círok, uzavřena mise UNPROFOR.

Tradičního setkání se zúčastnila celá řada hostů. Přítomna byla poslankyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Mgr. Pavla Pivoňka Vaňková, dále poslanec a starosta obce Loučovice Jan Kubík, současná i bývala generalita české armády, přítomen byl mimo jiné brig. gen. Miroslav Feix, ředitel sekce plánování schopností MO. Nechyběl starosta Českého Krumlova Alexandr Nogrady, který nad tímto setkáním převzal záštitu, ani duše

setkávání ředitel Státního hradu a zámku v Českém Krumlově dr. Pavel Slavko. Krajské vojenské velitelství České Budějovice zastupoval jeho ředitel plk. Vladimír Jelínek.

Ústředí Československé obce legionářské reprezentoval řídící tajemník a člen Předsednictva RV ČsOL br. Milan Mojžíš, projekt Péče o válečné veterány zastupoval jeho vedoucí br. Viktor Šinkovec a přítomen byl rovněž zástupce Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR František Němec. Na setkání nechyběl ani prezident České a Slovenské obce dělostřelecké Martin Šufajzl. Váleční veteráni z Polska a Slovenska potom podtrhli skutečnost, že setkání modrých baretů už před časem získalo mezinárodní punc.

Jako vždy měl program na nádvoří předepsané a velmi slavnostní aranžmá. Krátce před desátou dopolední proběhl nástup účastníků a za Husitského chorálu napochodovali vojáci se zástavou. Následovalo vyvěšení státní vlajky ČR a zahrána byla česká státní hymna. Velící důstojník zahlásil: „Pane podplukovníku, podplukovník Varga – váleční veteráni nastoupili k oslavě 30. výročí ukončení mírové mise posledního 4. praporu MS OSN „UNPROFOR“ na území bývalé Jugoslávie, pod velením pplk. Ludovíta Círoka.“ Po převzetí hlášení proběhla přehlídka nastoupených válečných veteránů a sborové „Zdar!“ společnému setkání. Po úvodním slovu moderátora

přítomní uctili při tónech Večerky minutou ticha kamarády, kteří se probíhajícího setkání již nedožili.

Přivítání byli vzácní hosté, z nichž řadě bylo následně uděleno slovo. K přítomným tak mimo jiné promluvil i velitel 1. praporu MS OSN brig. gen. Karel Blahna nebo brig. gen. Vladimír Trněný. Po projevech byly 1. místopředsdou Sdružení válečných veteránů ČR Miroslavem Charvátlem

uděleny Pamětní medaile SVV ČR k 30. výročí vzniku organizace SVV ČR. Za dlouhodobou aktivní spolupráci byl oceněn rovněž řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš.

Slavnostní setkání bylo ukončeno odnesením zástavy a účastníci se odebrali k dalšímu neformálnímu programu, který zahrnoval mimo jiné prohlídku zahrady krumlovského zámku a jejího klenotu – letohrádku Bellarie. ■

*Základna Borje, slavnostní nástup
před dekorováním medailí*

text a foto Zdeněk Konrád

Vzpomínky lékaře na misi UNPROFOR

V poslední době si nejen vojenská veřejnost mnohem více připomíná třicet let staré působení československých a českých vojáků v misi UNPROFOR (United Nations Protection Force) na Balkáně. V letech 1992 až 1995 zde naši vojáci pod vlajkou OSN pomáhali stabilizovat situaci v bývalé Jugoslávii, kterou zasáhl krutý etnický konflikt. Následující text napsal jeden z českých veteránů mise UNPROFOR pplk. v. v. MUDr. Zdeněk Konrád – bývalý vojenský lékař a primář neurologického oddělení Ústavu leteckého zdravotnictví. Jeho vzpomínky potvrzují, že každý osobní pohled je cenný a neměl by být zapomenut.

Do mise UNPROFOR jsem se dostal trochu nečekaně. Byl jsem náhradníkem za kolegu, jenž se týden před nástupem z osobních důvodů vzdal účasti. Moje kvalifikace nebyla nejvhodnější: tři roky jsem strávil u útvaru, následně jsem působil jako sekundář na neurologickém oddělení. Atestace mám dodnes jen z neurologie. Anglicky jsem uměl jen na základní úrovni, velmi dobře jsem ale mluvil německy, což se nakonec velmi hodilo. Neabsolvoval jsem také žádné speciální kurzy a nepodílel jsem se na přípravě do mise.

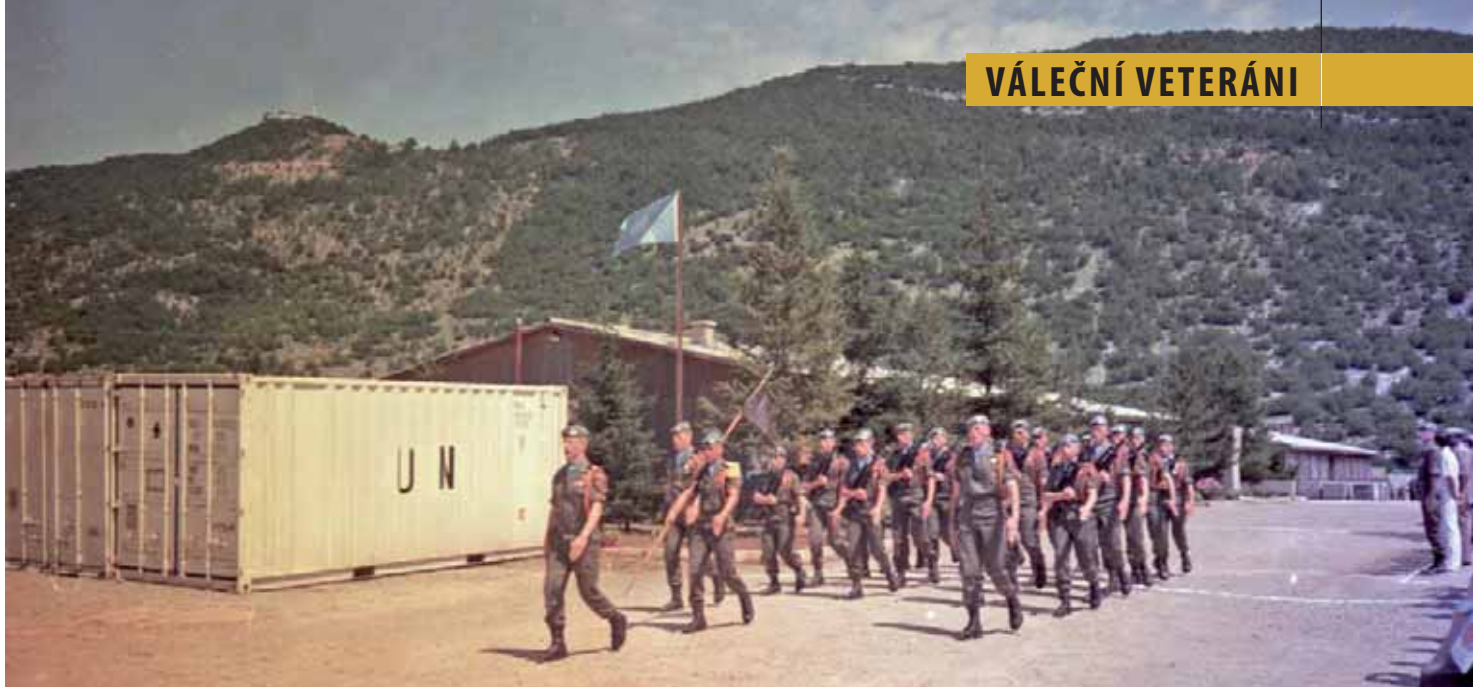

Autor vzpomínky s francouzským kolegou – chirurgem

Zdeněk Konrád u sanitky české jednotky mise UNPROFOR

Mnohé jsem se tak musel naučit přímo v misi, ve které jsem působil od dubna do října 1992. Nastoupil jsem jako náčelník zdravotní služby 1. roty rychlého nasazení umístěné poblíž Plitvických jezer na základně Jezerce, kde zároveň působila ČTZ (Četa technického zabezpečení – dílenská a opravárenská jednotka praporu). Se zácvikem mi velmi pomohli velitel praporu pplk. Karel Blahna, zástupce velitele praporu mjr. Vladimír Trněný, kolegové lékaři, zdravotníci a ostatní spolupracovníci.

Slavnostní nástup francouzské jednotky na základně v Gračaci

S polním kaplanem francouzského praporu v Gračaci

Základní úkol lékaře v operaci byl daný: poskytovat všem bez rozdílu potřebnou péči. Nehrálo roli, jestli se jednalo o příslušníky UNPROFOR, Chorvaty, Srby nebo muslimy. Vždy jsme se snažili poskytovat maximální péči, i když třeba zajistit inzulin pro nemocné s cukrovkou nebylo jednoduché.

Za dobu působení v misi jsem zažil řadu nelehkých situací. Na jednu si zvláště vzpomínám. Právě v době, kdy došlo k dalšímu kolu střetů mezi Chorvaty a Srby, jsme obdrželi zprávu ze stanoviště CP 08 Kamenitý vrch – 2. roty rychlého nasazení, že jeden z našich vojáků už několik dní trpí zhoršující se bolestí břicha v pravém podžebří. Předběžná diagnóza za pomoci našich omezených prostředků zněla jednoznačně: akutní zánět slepého střeva. Otázkou tedy bylo, jak postupovat dále. Transport přes bojovou linii byl kvůli probíhajícím bojům velmi složitý. Nakonec však po konzultaci s francouzskými kolegy na velitelství sektoru Jih nebyla jiná možnost. Museli jsme pacienta za značného rizika dopravit na základnu do Gračace k akutnímu ošetření. Operace nesnesla odklad, protože pacient byl v ohrožení života.

Spolupráce s tamním francouzským týmem, jeho velitelem a francouzskými lékaři byla výtečná a dodnes na ně rád vzpomínám. Vyšetření v Gračaci i přes omezené vybavení potvrdilo naši základní diagnózu. V lékařském týmu bylo rozhodnuto o apendektomii v polních podmínkách ve stanu v kanadách, samozřejmě za dodržení základních aseptických pravidel. Vojáka operovali francouzští kolegové a sekundářem jsem podle pravidel musel být já – takzvaně jsem „držel háky“ a pomáhal. Jakožto neurolog jsem měl s chirurgií málo společného a měl

Ze setkání na francouzské základně Gračac

S kolegy a lékaři jednotek sektoru Jih

jsem obavu, abych jako lékař a voják při zákroku neomdlel a nespádl do operačního pole a nezpůsobil nám velkou ostudu. Naštěstí vše dobře dopadlo. Operaci byl ale pro jistotu poblíž přítomen i polní kaplan. Francouzští lékaři uměli málo anglicky, ale dalo se s nimi domluvit v němčině.

Zárok proběhl bez komplikací, appendix byl gangrenosní, zákrok byl časově na hraně. Po operaci byla nasazena infusní antibiotika. Stav nemocného se postupně a díky vzorné péči francouzského týmu začal zlepšovat. Po odeznění akutních bojů byl pacient převezen na vyšší pracoviště do Záhřebu.

Jsem velmi rád, že celá událost dobře skončila a nemocný se plně uzdravil. Za spolupráci velice děkuji všem kolegům, francouzskému týmu a všem zdravotníkům, řidičům, kteří se na akci podíleli. Mohl jsem využít všeho, k čemu jsem byl vycvičen. A to hlavní bylo, že jsme zachránili nemocného v akutním ohrožení života. Celkově mohu říci, že mise mi do života moc dala, zároveň ale také vzala. Ničeho však nelituji. ■

*Kolona automobilů 1. čs. armádního sboru
v osvobozeném městě Zborov, pravděpodobně
21. ledna 1945. (VÚA-VHA)*

Od Ondavy po Liptov

text Milan Kopecký

Boje 1. čs. armádního sboru v první čtvrtině roku 1945

Období zimy 1944/45 využil 1. čs. armádní sbor k doplnění ztrát, utrpěných během operací v Karpatech. K jednotkám se samozřejmě z nemocnic vraceli zranění z předchozích bojů, ale především je posilovali dobrovolníci z Podkarpatské Rusi a Slovenska a také partyzáni, kterým se po porážce SNP podařilo překročit frontu. Na území již osvobozených okresů východního Slovenska se započalo i s regulárními odvody, ale jejich význam pro složení čs. svazku byl prozatím méně významný.

Na počátku ledna 1945 se počty bojových jednotek 1. čs. sboru podařilo zvýšit na 13 000 osob, přičemž dalších sedm tisíc se nacházelo u náhradního pluku a výcvikových útvarů. Podařilo se tím obnovit především ty pěší prapory 1. a 3. čs. samostatné brigády, které byly během bojů na Dukle pro naprosté vyčerpání stažené z první linie. Díky určitému přebytku nově příchozích bylo možné dokončit i výstavbu 3. čs. samostatné brigády a 1. čs. samostatnou tankovou brigádu prakticky doplnit na tabulkové stavy.

Situace na úseku fronty 1. čs. sboru, který již více než šest týdnů držel obraně postavení na východním břehu řeky Ondavy, začala v polovině měsíce opět získávat dynamiku. Po útočné operaci 1. ukrajinského frontu v jižním Polsku a 38. armády v oblasti Jasla a značném postupu 2. ukrajinského frontu v Maďarsku a na jižním Slovensku byli i Němci na Ondavě vystaveni reálné možnosti obklíčení, a proto začali poměrně rychle ustupovat.

Pohyb protivníka nebyl žádným překvapením, neboť v první polovině ledna vedly čs. průzkumné jednotky intenzivní činnost. Když nepřítel začal vyklízet své pozice za řekou, přešel 1. čs. sbor, podřízený od 10. ledna 1. gardové armádě, do pronásledování. Prapory 1. čs. brigády (1. prapor automatických a 1., 2. a 3. pěší prapor) pod velením plukovníka Jana Satorie od 16. ledna postupovaly ve směru na městečko Zborov a poté pokračovaly od severu na Bardejov, 3. čs. brigáda brigádního generála Karla Klapálka (2. prapor automatických a 4. a 5. pěší prapor), vyrazila přímo k Bardejovu.

Na fotografii z právě osvobozeného Bardejova vidíme zleva velitele 1. čs. armádního sboru brigádního generála Ludvíka Svobodu, jeho zástupce brigádního generála Bohumila Bočka, ministra exilové vlády Františka Němce a vládního delegáta pro osvobozené území divizního generála Antonína Hasala. (VÚA-VHA)

Již 17. ledna osvobodil 1. pěší prapor obec Ciechana a 3. pěší prapor vstoupil bez boje do osady Vápeník. Další den vojáci 2. pěšího praporu nepřítel zastavil rozhodným odporem před osadou Nižná Polianka a 3. pěší prapor po osvobození Vyšného Orlíka narazil na protivníkovu postavení

u Nižného Mirošova. Části 1. pěšího praporu byly dokonce u osady Vyšný Svidník odraženy do výchozích pozic.

Jednotkám 3. čs. brigády se vedlo lépe a její čelní 4. pěší prapor v odpoledních hodinách rychlou akcí osvobodil obec Kučín a zabil zde asi šedesát německých vojáků, chystajících se odvléci obyvatelstvo k zákopovým pracím. Před podobným osudem zachránil téhož dne 2. prapor automatických i nedalekou Kurimu. Do večera 2. rota 4. pěšího praporu pod velením poručíka Aloise Tyrychtera osvobodila osadu Nemcovce a dostala se až za řeku Topľou.

Nad ránem 19. ledna po obratném manévru 2. pěšího praporu museli Němci opustit síť zákopů v prostoru východně od Zborova a umožnili tak 3. pěšímu praporu, aby vstoupil téměř beze ztrát do města, jež mělo být podle výpovědí zajatců připraveno k delší obraně. Do Zborova se probíjoval přes Rovné, Cerninu, Kurimku a Šarišské Čierne i motorizovaný prapor automatických 1. čs. tankové brigády štábního kapitána Emanuela Šrámka.

Také 3. čs. brigáda se během 19. ledna přiblížila přes Bardejovskou Novou Ves, Dubinné, Poliakovice, Hrabovec a Komárov ke svému cíli – Bardejovu a v nočním boji jej společně s jednotkami 11. střeleckého sboru Rudé armády očistila od zbytků nepřítele.

Když 20. ledna pěší prapory 1. čs. brigády dosáhly polské obce Wysowa a 3. čs. brigáda postupovala k osadě Zlatá, došlo ke změně podřízení 1. čs. sboru. Byl vyňat ze sestavy 1. gardové armády a včleněn do sestavy 18. armády. Stalo se tak proto, že 1. gardová armáda nyní operovala na území Polska a podle 3. článku čs.–sovětské dohody z 8. května 1944 měly být jednotky 1. čs. sboru po vstupu spojeneckých vojsk na území Čs. republiky použity výhradně jen tam.

V době od 18. do 20. ledna 1. čs. sbor osvobodil celkem 41 převážně slovenských obcí, zabil 138 nepřátel (počet mrtvých a zraněných protivníků nelze přesně zjistit) a přitom utrpěl relativně nízké ztráty: 2 padlé, 44 zraněných a 3 nezvěštné.

Nákladní automobil Studebaker US6 s příslušníky osvěty 1. čs. armádního sboru na přesunu přes masiv Braniska. (VÚA-VHA)

Rozkazem J. V. Stalina byl 1. i 3. čs. brigádě za boje u Bardejova a Zborova udělen čestný název „prešovská“ (název se vztahoval k hlavním cílům operací).

Pozdě odpoledne 20. ledna zahájily jednotky sboru přesun do oblasti ležící několik km na sever od Prešova. Těchto 40 km museli pěšáci absolvovat většinou po svých, přesto svého cíle dosáhli 21. ledna ráno. Po krátkém odpočinku pokračovali ve směru na Fričovce a Široké, kde měli vystřídat sovětskou 128. gardovou horskou střeleckou divizi a následně zaútočit na Levoču a Kežmarok. Předtím ale museli ovládnout horskou oblast Branisko. Právě tady se zachytily jednotky zadního voje německé 254. pěší divize, posílené i čtyřmi prapory bojem zcela opotřebované 82. pěší divize. Zápas o horský hřbet zahájily obě čs. brigády 22. ledna, ale jednoduše vedeným čelním útokem nedosáhly sebemenšího úspěchu.

Rychlý dělostřelecký tahač typu Ja-12 s taženou 152mm kanónovou houfnicí vz. 1937 ze stavu sborového 5. dělostřeleckého pluku. Přelom ledna a února 1945, Vysoké Tatry. (VÚA-VHA)

Štábní kapitán Ludvík Engl na fotografii z léta 1944. (VÚA-VHA)

a utrpěly ztráty. Teprve o dva dny později se díky obratně vedenému manévru 1. čs. brigády, směřujícímu přes Lipovec, Lačnov a Vyšný a Nižný Slavkov, podařilo Němce od severu obchvacovat a tím je nutit k ústupu. Na konci 24. ledna se

podařilo osvobodit nejen Lipovec a Lačnov, ale i Vyšný Slavkov, kde se Čechoslováci zmocnili sedmi zajatců, příslušníků 172. pluku německé 75. pěší divize a maďarské 5. lehké pěší divize. To jednoznačně ukázalo, že se v této oblasti pohybují i jiné jednotky, než dosavadní protivník.

Obě čs. brigády se 25. ledna přiblížily k Levoči. Němci totiž v noci vyklidili Branisko a rychle se stahovali do Spišského Podhradí. Odtud ustoupili až k Spišskému Hrahovu, poslední obcí před Levočou. V kopcích nad Hrahovem zaujali rozhodnou obranu, která čs. jednotky na 48 hodin zastavila. Také 1. čs. brigádu během 25. ledna protivník dokázal zastavit, a to v prostoru mezi vesnicemi Závada a Uloža. O Uložu sváděl 26. ledna celodenní boje motorizovaný prapor automatčků 1. čs. tankové brigády. Jeho případný úspěch však mohl ohrozit německé síly v Levoči, kterou Němci nad ránem 27. ledna začali vyklízet. Toho využily jednotky 3. čs. brigády a během dopoledne pronikly do středu města. Po pádu Levoči se 1. čs. brigáda mohla stočit k severozápadu směrem na Kežmarok, kam vstoupili první vojáci jejího 3. pěšího praporu a trestanecké roty sboru ještě téhož dne pozdě večer. Osvobozením Kežmaroku nepřítel ztratil i ústupovou cestu okolo Tater na polské území.

Během dalších dvou dnů postupoval 1. čs. sbor v mrazech, dosahujících až -29°C , dále na Starý Smokovec, Tatranskou Poľanku, Huncovce a Liptovský Hrádok. Odpoledne 29. ledna svedl prapor automatčků 1. čs. brigády, její průzkumná rota a především 3. pěší prapor štábního kapitána Ludvíka Engla krvavý boj se čtyřmi nepřátelskými samohodkami a většími silami pěchoty a dělostřelectva u osady Važec. Zde tyto síly bohužel utrpěly početné ztráty, čítající dohromady 75 mrtvých a zraněných, většinou vojáků 3. pěšího praporu. Mezi padlými se nalézal i štábní kapitán Engl. Osadu až

Oprava či údržba lehkého terénního automobilu Willys v obci Važec. Vozidlo náleží do stavu štábní roty 1. čs. brigády. Na obzoru Lomnický štít. (VÚA-VHA)

Snímek příslušníků 1. čs. armádního sboru z poloviny února 1945, pořízený u zříceniny hradu v Liptovském Hrádku. Uprostřed podporučík Erich Jucker, příslušník 1. čs. samostatné brigády. (VÚA-VHA)

následujícího dne rychlým útokem dobyla průzkumná rota podporučíka Ivana Hundy, po tomto úspěchu jej velitel sboru brigádní generál Ludvík Svoboda na místě povýšil o jeden hodnostní stupeň. Jednotky 3. čs. brigády zatím v této době dokončily osvobození oblasti Štrbského plesa.

Městečko Liptovský Hrádok, součást obranného postavení před Liptovským Sv. Mikulášem, osvobodili příslušníci 1. čs. brigády a 135. ženijního praporu Rudé armády dne 31. ledna. Tažení Slovenskem bohužel přineslo i nezanedbatelné ztráty. Od 16. do 31. ledna, kdy 1. čs. sbor postoupil na západ o více jak 200 km, zahynulo, nebo zůstalo nezvěstných 81 jeho příslušníků a 279 utrpělo zranění, podstatná část těchto ztrát připadla na poslední dny měsíce, kdy německý odpor značně vzrostl.

Na začátku února 1. čs. sbor tedy dosáhl prostoru východně od Liptovského Sv. Mikuláše. Podle rozkazu brigádního generála svobody měla 1. čs. brigáda nadále postupovat údolím Váhu, osvobodit město a pokračovat dále na západ k Liptovské Teplé, zatímco 3. čs. brigáda měla zaútočit ve směru od Žiaru k obci Malatíny. V té době se odpor nepřítele vystupňoval tak, že čs. jednotky uvázly na linii Jamník – Podtureň – Žiar. U Jamníku se vojáci 1. čs. brigády opět střetli s přibližně pětičlennou skupinou nepřátelských samohybných děl. Jedno z nich dokázali vyřadit z boje a protivníka zastavit, zároveň jejich vlastní útoky také ztroskotaly na pevné nepřátelské obraně. Ráno 2. února musel 2. pěší prapor odrazit ještě jeden místní protiútok tří obrněných vozidel a 1. pěšímu praporu se podařilo obsadit ves Beňadiková, poté se útok 3. čs. brigády na Jalovec zastavil v ohni protivníkovy palby.

Po poledni 3. února českoslovenští vojáci dokázali ještě dobýt obce Smerčany a Okoličné, pak velitel 18. armády generálporučík Gastilovič útočnou činnost 1. čs. sboru dočasně zastavil, aby mohl být vyslán průzkum, vhodněji přeskupeno dělostřelectvo a doplněno střelivo, vybudovány pozorovatelny a aby si unavení vojáci, nyní již mnohdy na pokraji fyzických sil, mohli trochu odpočinout.

Další pokus o dobýt Liptovského Sv. Mikuláše začal 5. února půl hodiny po poledni dělostřeleckou přípravou,

Na úklid množství sněhu ze zásobovacích komunikací v březnu 1945 byli nasazeni i příslušníci hudby 3. čs. samostatné brigády. Všichni hudebníci jsou vystrojeni britskými battledressy. (VÚA-VHA)

Téměř všechny obce na Liptově viditelně poznamenaly bojové operace. Na fotografii z dubna 1945 zničené Ilanovo, které se nachází na jižním břehu Váhu, asi 2 km jižně od Liptovského Mikuláše. (VÚA-VHA)

po níž následovala zteč pěchoty. Ačkoli čs. dělostřelci spotřebovali téměř 2500 granátů, jejich palba neměla potřebnou účinnost a útoky pěšáků postrádaly koordinaci a skončily za citelných ztrát a bez hmatatelného výsledku. Nejcitelněji krvácela 3. čs. brigáda se sedmi mrtvými a téměř čtyřmi desítkami zraněných, mezi nimiž byl i její velitel brigádní generál Klapálek, kterého ve velení vystřídal plukovník Viliam Tálský. Proto byly bojové akce přerušeny, tentokrát až do 11. února.

Během tohoto šestidenního období vysílal každý pěší prapor průzkum s cílem opatřit co nejvíce informací o nepřátelských postaveních a zejména získat zajatce. To se povedlo teprve 12. února četě poručíka Štefana Štefika od 2. pěšího praporu, která zajala příslušníka německé 3. horské divize. Ten při výslechu uvedl, že horští myslivci právě vystřídali v pásmu čs. sboru dosud působící 254. pěší divizi. Tohoto dne měla být také obnovena útočná činnost, ale protože se v době dělostřelecké přípravy prudce zhoršilo počasí, velitel sboru akci odložil na 13. únor.

Uvedeného dne, kdy čs. dělostřelci vypálili více než 11 000 kusů munice, se polní prapory pokusily o postup vpřed, ale opakovala se situace z 5. února. Za těchto okolností velitel 18. armády nařídil sboru přejít opět do obrany a 16. února převzít navíc úsek sovětské 8. střelecké divize, kterou přesunul na jinou část fronty.

Lednový a částečně též únorový postup jednotek sboru od Ondavy až k Liptovskému Sv. Mikuláši umožnil, že bylo možné mobilizovat brance i záložníky v dalších okresech Slovenska. Počítalo se s doplněním 2. čs. parbrigády, po porážce SNP nucené přezimovat v malých skupinách

ve slovenských horách. Její příslušníci začali překračovat linii fronty a spojovat se s hlavními silami 1. čs. sboru. Množství odvedenců i dobrovolníků umožnilo v Levoči postupně sestavovat i další vyšší jednotku – 4. čs. samostatnou brigádu. Její tabulková organizace odpovídala schématu 1. a 3. čs. brigády, tedy tři pěší a jeden samopalný prapor, dva dělostřelecké pluky, protiletadlový oddíl, ženijní a spojovací prapor, štábní a týlové jednotky s dohromady více jak 5700 osobami. Na konci února se podařilo naplnit tento stav zhruba na 80 %. Dne 5. března nařídil velitel sboru odeslat na frontu k Liptovskému Sv. Mikuláši 7. pěší prapor a v dalších čtrnácti dnech postupně i ostatní součásti brigády.

Po přeložení sovětské 8. střelecké divize na jiný úsek fronty, jak bylo uvedeno výše, se 1. čs. sbor dostal do zcela nové situace – poprvé působil zcela samostatně bez styku se sousedními jednotkami, protože jej od nich na jihu oddělovaly Nízké Tatry a na severu pohorí Liptovské hoře. Po celé období druhé poloviny února budovaly frontové jednotky sboru svá obranná postavení a zároveň prováděly i doplňující výcvik, neboť jak ukázaly předchozí dny, noví vojáci, byť trávili na frontě již druhý měsíc, stále postrádali zkušenosti.

Samozřejmě i nadále probíhal průzkum, jen od 13. do 28. února podnikly téměř čtyři desítky hlídek pokusy o získání informací. I když většina průníků do nepřátelských linií přinesla jen hubené výsledky, bylo jasné, že německou 3. horskou divizi vystřídali Maďari, podle všeho příslušníci 16. pěší divize. Na konci února zajali vojáci 3. čs. brigády 14 jejích příslušníků a pět dalších včetně jednoho důstojníka dokonce samo přeběhlo. Důstojník byl následně vybaven osobním dopisem generála Svobody,

vyzývající k přechodu celé divize na československou stranu a poslán zpět. Bohužel, úsek fronty u Mikuláše začala přebírat nově doplněná německá 320. divize lidových granátníků, a tak přejít linie se podařilo pouze 52 vojákům a třem důstojníkům.

Od přelomu února a března se musel sbor potýkat s další nepříznivou okolností – tentokrát způsobenou přírodou. Jarním táním rozvodněné řeky na východním Slovensku neustále strhávaly improvizované mosty, vybudované při lednovém postupu. Autokolony, zajišťující přísun munice a pohonných hmot až z dalekých vykládacích železničních stanic, začaly váznout a v prvních dnech března zůstal sbor téměř bez benzínu.

Od 1. března byla 1. čs. sboru podřízena bojem značně opotřebovaná sovětská 24. střelecká divize generálmajora Fjodora Prochorova a 3. března začal další útok s cílem dobýt Liptovský Mikuláš. Tentokrát podle rozkazu velitele sboru sovětská divize postupovala přímo na město, zatímco 1. a 3. čs. brigáda (nyní pod velením podplukovníka Jaroslava Selnera) měly uskutečnit obchvatný manévr ze severu a zamezit Němcům v zaujetí pozic u přístupů na Ružomberok. Prochorovově divizi se skutečně podařilo úkol během dne splnit a z Mikuláše nepřítele vytlačit, ale československé brigády nedokázaly ani následujícího dne zlomit nepřátelský odpor u obcí Trstené, Bobrovec a Ilľanovo, a navíc utrpěly obrovské ztráty okolo 520 mrtvých, raněných a nezvěstných, což nebezpečně připomínalo nejtemnější den karpatsko – dukelské operace 9. září 1944. Do večera 5. března protivník s častou podporou samohybných děl donutil 1. čs. brigádu vyklidit pozice na kótách 706, 748 Háje a 768, z nichž mohl snadno kontrolovat prostor města. Postavení 24. střelecké divize v Liptovském Mikuláši tím bylo vážně ohroženo, a proto se veškeré akce čs. jednotek z 6. až 9. března soustředily k znovudobytí kót 748 a 768, což se alespoň v druhém případě 3. čs. brigádě, podařilo.

V noci z 9. na 10. března obdržela 1. čs. brigáda rozkaz velitele sboru (od 8. března stál v čele sboru jako zastupující velitel brigádní generál Bohumil Boček, neboť brigádní generál Ludvík Svoboda odjel do Košic, kde se připravoval k převzetí ministerstva národní obrany) vystřídat bojem opotřebované sovětské oddíly ve městě. Střídání mělo být dokončeno do 3.00 ráno. Vše ale proběhlo velmi nešťastně, neboť některé pěší jednotky 24. střelecké divize opustily svá postavení již dříve a podobně se zachovalo i její dělostřelectvo, ačkoli podle rozkazu bylo povinno vyčkat příjezdu dělostřelectva československého. Němci zřejmě stav pozorovali a termín střídání dobře znali, protože probíhajícího zmatku okamžitě využili a zaútočili všemi dostupnými silami.

Čs. pěší prapory se nacházely v o to svízelnější pozici, že jejich stavy po ztrátách v začátku března byly doplněny před třemi dny nedostatečně vycvičenými odvedenci. Útočníci město sevřeli ze tří stran a 1. čs. brigádě hrozilo obklíčení. Situaci dočasně zachraňovaly obsluhy narychlo přitažených kanónů ráže 76 mm, rozmístěných přímo mezi domy. V noci posílily obránce tři roty samopalníků 3. čs. brigády pod velením kapitána Oty Šachra a další dělostřelectvo.

Ráno 11. března nepřítel útoky obnovil a s podporou několika samochodek a s pomocí plamenometů postupně likvidoval odpory. Mnoho důstojníků a zkušených poddůstojníků přitom utrpělo zranění či zahynulo. Za těchto okolností velkou část nováčků zachvátila panika a začali bojiště svévolně opouštět. Úplnou katastrofu opět odvrátili dělostřelci 2. dělostřeleckého pluku štábního kapitána Václava

Šajnera, kteří přímou střelbou zastavovali protivníkovy zteče a spořádaně ustoupili až poté, co jim začala docházet munice. Pořádek se podařilo obnovit až na linii Okoličné – Vitališovce, kde se fronta opět ustálila.

Někdy bývá některými historizujícími publicisty uváděno, že značnou roli při ztrátě města hrál z jisté míry alkohol, který čs. vojáci měli údajně ukořistit v místním lihovaru a likérce. Dobové dokumenty ale jednoznačně ukazují na skutečnost, že zásoby z těchto podniků částečně evakuovali Němci před příchodem fronty na konci ledna a další velký objem lihu si v té době také rozebralo i místní obyvatelstvo...

Za období od 15. února do 15. března 1. čs. sbor ztratil na padlých, raněných a nezvěstných téměř 2 100 osob, z toho zahynulo asi 250 jeho příslušníků. Absolutní většina ztrát připadla na úsek od 3. do 11. března. Došlo k velkému počtu dezercí, proto byl počet nezvěstných – přibližně 480 – vyšší než obvykle (většinou počet padlých nezvěstné převyšoval o několik desítek procent).

Události z 10. a 11. března zcela odhalily nedostatky ve výcviku pěchoty. Proto od 12. března byly postupně všechny polní prapory stahovány do druhého sledu a zde důkladněji cvičeny v taktice, střelbě i zacházení s ručními granáty. Otřesená morálka a poškozené sebevědomí pěšáků se začaly pomalu zvedat, což se projevilo již od 16. března, kdy po zbytečné ztrátě důležité kóty 768 téměř okamžitě vyrazily 5. a 6. pěší prapor do protiútoků a Němce i přes silnou palbu jejich kulometů a minometů z vrcholu dokázaly vytlačit. Výšinu se protivník pokoušel ještě několikrát prudkou ztečí znovu ovládnout, ale vždy byl odražen. Ve druhé polovině března podnikly brigády několik průzkumů bojem v síle praporu, při nichž se podařilo 4. čs. brigádě získat několik zajatců.

Dne 30. března zahájil 1. čs. sbor závěrečný útok na Liptovský Sv. Mikuláš. Nepřítel měl situaci ztíženou tím, že několik dní před útokem, byly – podobně jako předtím na Ondavě – prováděny klamné přesuny a stavěny makety bojové techniky tak, aby vznikl dojem, že postup bude veden podél Váhu. Boje byly urputné, ale rozhodně se Němce podařilo překvapit. Například jen 4. úderný (bývalý pěší) prapor 3. čs. brigády ukořistil u obce Bobrovček pět děl, dva minomety, několik automobilů, a dokonce i dokumenty. Nepřítel se mnohdy načas úspěšně pokoušel s pomocí určitého počtu obrněné techniky postup brzdit tak, jako 31. března u osady Jalovec, kde nasadil pět samochodek. Obrněná vozidla zde narazila na dvě zamaskované baterie 4. dělostřeleckého protitankového pluku, jejichž obsluhy je nechaly chladnokrevně přiblížit na 700 m a poté přesnou palbou zasáhly tři z nich. V následujících dnech 1. čs. sbor postupoval pomalu vpřed a osvobodil několik vesnic a osad. Od 3. dubna se 320. divize lidových granátníků začala rychle stahovat, protože sovětský 17. gardový střelecký sbor rychle pronikal údolím Oravy severně a mohl by jí odříznout ústupové cesty. Ke sboru se 4. dubna opět připojila 24. střelecká divize a společně se 4. čs. brigádou vstoupily do Liptovského Sv. Mikuláše. Pohyb 1. čs. sboru na západ se nezastavil ani na linii říčky Kvačianka, kde se Němci pokoušeli zachytit v předem připravených liniích. O den později dosáhly v odpoledních hodinách čelní jednotky 3. čs. brigády města Ružomberok a 6. dubna pronikly až k Ľubochni na soutoku Váhu a Oravy. Za boje, vedoucí k osvobození měst Liptovský Sv. Mikuláš a Ružomberok, byl 1. čs. armádní sbor jmenován v rozkaze J. V. Stalina a některé jeho části vyznamenány sovětským Řádem rudé hvězdy. ■

text br. Jiří Filip
foto br. Michal Rak

Pieta za oběti okupace

Před sochou prvního československého prezidenta T. G. Masaryka na Hradčanském náměstí v Praze pořádala Československá obec legionářská tradiční pietní akt věnovaný památce obětí okupace českých zemí během druhé světové války. Stalo se tak o sobotním dopoledni 15. března u příležitosti 86. výročí vpádu vojsk nacistického Německa do okleštěné republiky.

Po výměně stráží před hradní branou pod Souborem Titánů zatroubil armádní trubač signál Pozor!, jímž byl zahájen pietní akt, na jehož úvod přítomní hosté a delegace položili před Masarykovou sochou květinové dary. Následovalo přivítání přítomných vzácných hostů. Senát Parlamentu ČR zastupoval jeho 1. místopředseda Jiří Drahoš, dolní komoru její 1. místopředsedkyně Věra Kovařová. Spolkovou republiku Německo tradičně zastupoval velvyslanec J. E. Andreas Künne, hlavní město Prahu primátor Bohuslav Svoboda, rezort obrany 1. náměstek ministryně obrany František Šulc, velení Armády ČR brig. gen. Roman Hyřha a Slovenskou republiku zástupkyně

velvyslankyně Marianna Neupauerová. Jménem Krajského vojenského velitelství Praha se shromáždění zúčastnil jeho ředitel plk. Pavel Mareček. Československou obec legionářskou reprezentoval br. místopředseda Tomáš Pilvousek a řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš.

Při pietním aktu vystoupila řada řečníků, jejichž projevy si Vám dovoluujeme na těchto řádcích zprostředkovat.

S úvodním projevem vystoupil 1. místopředseda Senátu pan senátor Drahoš:

„Vážená paní místopředsedkyně, pan primátore, Vaše Excellence, dámy a pánové, dnes si zde připomínáme 15. březen 1939

a výročí okupace českých zemí nacistickým Německem. Tento den znamenal definitivní zánik české státnosti a vyvrcholil dlouho připravovanou agresi totalitního Hitlerova režimu. Následovalo zřízení Protektorátu Čechy a Morava a krvavá okupace, která přinesla statisíce obětí a kulturní i politickou likvidaci Československé republiky, jednoho z mála demokratických států v tehdejší Evropě.

Před 86 lety se tak naplnil tragický osud meziválečného Československa, jehož první kapitola se začala psát již o půl roku dříve na Mnichovské konferenci. Naivita západních mocností a jejich tehdejších lídrů ustupovat Hitlerovi za jakoukoli cenu se ukázala jako fatální omyl a přinesla naší první republice zkázu. 15. březen 1939 je tak jasným dokladem toho, co se může stát, když demokratické země přestanou být ostrážité vůči agresivním diktátorům.

Jaký je význam tohoto výročí pro dnešní dobu? Jde především o varování. Varování, že politická naivita, apatie a podceňování hrozeb mohou mít katastrofální následky. Nebudme proto naivní, že pokud agresorovi ustoupíme či před ním rovnou kapitulujeme, bude on už příště hodný. Nebudme apatičtí s tím, že se náš válečný konflikt v Evropě netýká, a nakonec to prostě nějak dopadne. A nebudme ani lehkovážní s pocitem, že nám se nemůže nic stát, tak proč bychom se měli starat o svoji obranu.

V předvečer druhé světové války jsme si za dramatických okolností vyzkoušeli, jaké to je, čelit osamoceně Hitlerově agresi. Vybaveni touto historickou zkušeností nesmíme udělat stejnou chybu tváří v tvář agresi Putinově. Děkuji za pozornost!”

Za poslaneckou sněmovnu promluvila 1. místopředsedkyně paní poslankyně Kovářová:

„Dámy a pánové, drazí hosté, milí přátelé, dnes si připomínáme jednu z temných hodin našich novodobých dějin. 15. březen 1939 je nejen začátek tragického období protektorátu

a mnohaleté okupace nacistickým Německem. Nezapomínejme totiž, že tato okupace byla následována téměř bez přerušení desetiletími komunistického zločinného režimu. Přišlo nikoliv šest, ale prakticky padesát let nesvobody a útluhu.

Všichni známe ty fotografie z onoho pošmourného a sychravého předjarního dne před šestaosmdesáti lety. Lidé sledují triumfální jízdu okupační moci. Někteří hrozí pěstmi, jiní pláčou. Tu a tam najdeme vytrčenou pravici k nacistickému pozdravu.

Co ale vlastně především vidíme ve většině tváří přihlížejících lidí?

Je to nevěřící překvapení, šok, nevyslovená otázka: Jak se to mohlo stát? Jak jsme se dostali až do této chvíle, kdy naši ulici jede cizí armáda? Z dnešního pohledu tomu příliš nerozumíme. S naší zkušeností, s tím, že máme před očima přehledně celé dějiny těch let, samozřejmě vidíme příčiny a následky. Chtělo by se nám říct: Vždyť to jinak nemohlo dopadnout, vždyť všechno směřovalo k okupaci a následující válce se nedalo stejně zabránit.

Ale po celé tehdejší demokratické Evropě i v Československu probíhala ve třicátých letech diskuse, ve které zaznívalo, že Německo a Hitler na nikoho ve skutečnosti nechtějí útočit, že to celé je jen jejich politický styl. Lidé se navzájem ujišťovali, že žádná válka nebude, protože demokracie jsou přece tak silné, že by se agresorovi postavili a zvítězili. Následky dobře známe.

Pokud nemá být 15. březen 1939 jen prostým výročím, během kterého si připomeneme pietně oběti okupace, války, vyhlazování a bestialního nacistického režimu, pak v něm vidím jedno opravdu důležité poselství.

Je velmi prosté: Nenechme se překvapit. Ve chvíli, kdy cizí okupantská vojska budou projíždět ulicemi našich měst a vesnic, nám totiž už nezbyde nic jiného, než zatínat pěsti a plakat. Pokud tomu chceme zabránit, musíme konat nyní. K tomu je ale třeba jedna důležitá věc.

Československo koncem třicátých let minulého století si často kreslíme trochu idyllicky. Ve skutečnosti to byl národnostně, politicky i názorově roztržštěný stát, ve kterém navíc vedle německé nacistické páté kolony působily i mnohé další. Mimo jiné silné komunistické hnutí, které cíleně podkopávalo národní zájmy a bojovalo za zájmy Sovětského svazu a Kominterny.

To, co potřebujeme, a co chápu jako v tuto dobu nejvíce aktuální odkaz tragického března 1939, to je apel na vytvoření co nejširší shody v naší zemi. Takové shody o otázkách bezpečnosti a našeho ukotvení ve společenství dalších zemí, která nám umožní porvat se s dynamickými změnami současného světa. Děkuji vám za pozornost.“

Slova se následně ujala Jeho Excelence německý velvyslanec pan Künne:

„Vážená paní místopředsce Poslanecké sněmovny, vážený pane místopředseda Senátu, vážený pane primátore, vážený pane

náměstků, vážené dámy, vážení pánové, před osmdesáti lety na toto náměstí v srdci Prahy napochodovali vojáci wehrmachtu. Německou okupací začalo pro obyvatele Čech, Moravy a Slezska šest let utrpení. Šest let pronásledování, zatýkání a vraždění tisíců nevinných lidí. Dnes si připomínáme jejich památku.

Památku těch, kteří byli zavražděni, protože podle nacistů neměli správné náboženství, přesvědčení nebo původ. A také památku těch, kteří se statečně postavili proti okupantům a bránili svou zemi.

Němci jsou si vědomi své viny a své odpovědnosti. Víme, jak důležité je varovat před opakováním historie. Každý den vidíme, proč je nutné bránit naše hodnoty. To nám ukazuje válečná agrese proti Ukrajině, ale i snahy těch, kteří ohrožují naši demokracii zevnitř i zvenčí. Jde jim přitom jen o vlastní moc.

Nestačí, abychom občas zvolali ‚Nikdy více‘. Za naši demokracii a naše hodnoty se musíme zasazovat každý den.

Měli bychom také ocenit, co jsme za posledních třicet let vybudovali a kolik se nám toho povedlo. Před osmdesáti lety sem přišli vojáci wehrmachtu a obsadili vaši zemi. Na stejném místě k vám dnes hovořím jako německý velvyslanec v Praze – jako přítel a spojenec.

Společně jsme překonali příkopy a vytvořili si vzájemnou důvěru. Proto si dnes můžeme společně připomínat osmdesáté výročí konce války i památku jejich obětí. Využijme naši soudržnost a vzájemnou důvěru k tomu, abychom společně odvraceli budoucí nebezpečí. Společně jsme silní.“

Přinášíme rovněž projev primátora hlavního města Prahy pana Svobody:

„Vážený pane 1. místopředseda Senátu, vážená paní 1. místopředsce Poslanecké sněmovny, Vaše Excelence, dámy

a pánové, je těžké u takové příležitosti, při které se dnes setkáváme, hledat slova, která by nepůsobila jako klišé, prázdné fráze, nebo nebyly jen memorováním stokrát vyřčeného. Jenže mám dojem, že ani po stoprvé nestačí připomenout, jak nesmírně důležitá je svoboda. Způsob, jakým jsme ji v Československu před osmdesáti šesti lety ztratili, je dodnes jedním z nejbolestivějších momentů naší historie.

Prezident Emil Hácha s ministrem zahraničí Františkem Chvalkovským odjeli do Berlína, aby se od Hitlera dozvěděli, že buď budou souhlasit s připojením Československa k Třetí říši nebo Praha lehne popelem. Asi nikdo z nás by nechtěl stát před takovou Sofiinou volbou.

Ted' jsme na tomto místě, Praha je stále krásnější, ale lidé zapomínají na to, že svoboda není zadarmo a že co dáváme, to dostáváme. Buďme soucitní, tolerantní, stateční, pomáhající, soudržní a usměvaví. To z nás vždy činilo výjimečný národ, který se nesklonil ani před nacisty, ani před komunisty a neskloní se ani před nikým jiným. Děkuji za pozornost."

Jménem Ministerstva obrany promluvil pan 1. náměstek Šulc, jehož projev bohužel nemáme k dispozici k úplné citaci.

Na tomto místě proto přinášíme závěrečnou zdravici bratra místopředsedy Tomáše Pilvouska, který po úvodním oslovení řekl:

„Dovolte mi, abych se k vám obrátil s upřímným díkem za vaši účast na dnešní připomínce výročí dějinného momentu, který stál na počátku tragických let našich moderních dějin.

Velmi mě těší, že tomuto pietnímu aktu přikládáte svou přítomností význam, který mu jistě náleží. Hluboce si toho vážím.

Dámy a pánové, apel patnáctého března nám klade na paměť, že mír není věčný a svobodě předchází oběť.

Vždy musíme mít na paměti, že nechceme-li selhat a obrátit vníveč utrpení, kterým prošly za naši dnešní svobodu předchozí generace, jsme povinni nejen střežit odkaz hrdinů, ale sami hájit demokracii a svobodu.

Poslední roky zažíváme překotné proměny světa. Je zjevné, že ani tento rok nebude výjimkou. Volíme-li odpovídající pozice a hledáme-li správný směr, mějme vždy na paměti hodnoty, z nichž vzešla naše moderní státnost. Drželi se jich pevně ti, kteří vzdorovali totalitním režimům. Držme se jich. Jen tak vytrváme. Čest památce Čechů a Slováků, kteří se nesmířili s nesvobodou!"

Na závěr pietního aktu zazněla Večerka, během které účastníci vzpomínkového shromáždění uctili minutou ticha památku obětí okupace. ■

text br. Jiří Filip
foto br. Tomáš Rytíř a Jan Sedina

Památce umučených důstojníků

Tradiční vzpomínkové shromáždění u příležitosti výročí okupace uspořádala rovněž mladoboleslavská jednota ČsOL v odpoledních hodinách u bývalé kasárenské budovy v Mladé Boleslavi na Jičínské ulici. Pěčí jednoty byla v minulosti zachována pamětní deska, připomínající důstojníky československé armády, kteří obětovali své životy za svobodu národa.

Před 15. hodinou zahájil produkci dechový orchestr Škoda Auto, po dvou úvodních skladbách zazněl z reproduktorů záznam vyhlášení mobilizace čs. branné moci z roku 1938, po kterém trubač zahrál signál Pozor! K pamětní desce nastoupila při husitském chorálu četná stráž s prapory, jejíž součástí byli kromě stejnokrojovaných bratří rovněž zástupci Sokola, baráčníků a skautů. Poté zazněla reprodukce rozhlasové nahrávky z 16. března 1939, ve které sděloval Emil Hácha důvody, které jej vedly k přijetí diktátu ze strany Hitlera. Slova se následně ujal člen mladoboleslavské jednoty br. Martin Bradáč, který přednesl vzpomínky plk. Jaroslava Bukvičky na 15. březen 1939:

„V pět hodin přišel pro mne do hotelu vojín Ziegler: Všichni důstojníci hned do kasáren. Před šestou hodinou se tu od zástupce velitele pluku Satorie dovídáme z telegramu, že v šest

hodin překročí německé vojsko dosavadní hranice, aby obsadilo Čechy a Moravu, aby nás odzbrojilo. V telegramu je jasný a stručný rozkaz: Neklásti odpor, nestřílet po německých letadlech. Odevzdat zbraně a střelivo, vycházeti německým vojskům vstříc. Někteří důstojníci se chtějí zastřelit...“

Z přítomných účastníků byli kromě pozůstalých po odbojářích přivítáni rovněž další významní hosté – hejtmanka Středočeského kraje paní Petra Pecková, zástupce KVV Praha mj. Roman Michovský, zástupci místní samosprávy a představitelé spolků.

S úvodním projevem poté vystoupil předseda místní legionářské jednoty a místopředseda ČsOL br. Tomáš Pilvousek, který mimo jiné řekl:

„Do ilegálního hnutí se zapojila i velká část občanů města a důstojnického sboru mladoboleslavského Pěšího pluku 47. Mezi mnohými připomeňme podnikatele Ing. Josefa Hanuše, hoteliéra a legionáře Josefa Botku nebo armádní důstojníky

Aloise Lišku, Josefa Frymla, Jana Satorie, Jaroslava Bukvičku, Jana Víta, Josefa Jarolímka a jiné.

Všichni se s vědomím rizika odhodlali k akci za oslabení zločineckého režimu a poháněni přesvědčením o nutnosti boje za svobodu, spravedlnost a lidskou důstojnost dali všanc své životy.“

Br. Bradáč před přítomným shromážděním přednesl poválečnou vzpomínku, popisující vraždu mjr. Josefa Frymla v noci na 22. června 1940 v budově mladoboleslavských kasáren, kde byl od února vězněn gestapem:

„Asi k 23. hodině dal si Schuppo Schäffer z Lipska stráží otevřítí celu bratra majora Frymla a ztýral ho. Totéž opakovalo se v cele bratra škpt. Stanislava Ulricha. A pak přišel jsem na řadu já. Jeho sadistickému počínání asistovala stráž s pistolí v ruce. Za smíchu z vítězství nad bezbrannými vězni nakoukli špehýrkou ve dveřích také do cely bratra škpt. Jana Víta, který týrání ušel, a odešli. Vzrušeně jsme se špehýrkami domlouvali. Bratr mjr. Fryml ťukáním zavolal klíčníka a bylo mu dovoleno jít si omýt krev z obličeje. Po půlnoci se Schäffer vrátil, dal si otevřítí celu bratra mjr. Frymla a stráž poslal pryč. Z cely se ozývaly rány. Žádný nářek, jen supění a nadávky katana. Chvěl jsem se u dveří a špehýrkou se díval na otevřenou protilehlou celu.

Za dráhnou dobu mučení bratr mjr. Fryml klesl na práh cely. Chroptěl. Viděl jsem, jak Schäffer ještě na zemi kopal ho do břicha. Pak ozval se zvuk trhaného plátna prostěradla. Schäffer pruh ten stočil, udělal smyčku, navlékl ji bratru Frymlovi na krk a vtáhl ho dovnitř cely. Pověsil ho na mříž okna. Za chvíli zavřel celu a odešel.“

Po otřesném svědectví byly přítomné delegace vyzvány k položení květinových darů k pamětní desce, po kladení byla čtena jména obětí okupace z Mladé Boleslavi, která předznamenala minutu ticha a Večerku v podání trubače dechového orchestru. S projevem poté vystoupila hejtmanka Středočeského kraje paní Petra Pecková, která vyzdvihla význam odboje a vzdala hold všem, kteří se obětovali pro svobodný život druhých. Dechový orchestr Škoda Auto zahrál symbolicky historickou Československou státní hymnu a signál Odtroubeno ukončil program pietního shromáždění. ■

Hrdinství v Místku, když českoslovenští vojáci bránili Czajankova kasárna

Dne 14. března 2025 jsme si ve Frýdku-Místku u památníku na místě bývalých Czajankových kasáren připomněli pietním aktem se zastupiteli města v čele s primátorem Petrem Korčem hrdinství vojáků 8. pěšího pluku „Slezského“, kteří tento den před 86 lety doslova naplnili vojenskou přísahu, když vědomi si toho, že bojují proti přesile, přesto neohroženě vystoupili na obranu vlasti. Připomeňme si proto stručně události v Místku dne 14. března 1939.

Bylo úterý 14. března 1939, když se k místním kasárnám přiblížily německé jednotky. Cílem wehrmachtu bylo obsadit strategická místa ještě před oficiálním zahájením okupace. Na rozdíl od jiných posádek, které obdržely rozkaz neklást odpor, se zdejší vojáci rozhodli bojovat.

Pod vedením štábního kapitána Karla Pavlíka se českoslovenští obránci opevnili a zahájili palbu na útočící německé vojáky. Přestože byli v početní nevýhodě a neměli dostatek munice, dokázali se bránit téměř hodinu. Nakonec však byli nuceni složit zbraně.

Tento statečný čin se zapsal do historie jako první organizovaný vojenský odpor proti německé okupaci na českém území. Mnozí z obránců byli po kapitulaci perzekvováni, zatímco velitel Pavlík se později zapojil do odboje a v roce 1943 byl nacisty popraven.

Boj o Czajankova kasárna je dnes symbolem odvahy a připomínkou toho, že českoslovenští vojáci byli připraveni bránit svou vlast i tváří v tvář beznadějně situaci.

Proto mějme stále na paměti, že boj za svobodu je neustálým úkolem, který vyžaduje odvahu, odhodlání a obětavost. Právě tyto stateční muži nám ukázali, že i v nejtěžších časech lze najít sílu a odvahu vzepřít se a bránit základní lidské hodnoty.

Čest památce obráncům Czajankových kasáren, čest památce vojákům 8. pěšího pluku „Slezského“.

Připomněli jsme si hrdinství štábního kapitána Morávka

Památku „Pobožného pistolníka“ Václava Morávka, štábního kapitána a brigádního generála in memoriam, jsme si připomenuli během pietního aktu pořádaného Městskou částí Praha 6 v pátek 21. března 2025 v jednu odpoledne. Za Československou obec legionářskou položili věnec organizační tajemník br. Jiří Filip a ses. Marcela Tolarová. Pietní vzpomínka na posledního ze Tří králů, jak odbojovou skupinu pojmenovali němečtí gestapáci, se konala u jeho pomníku u zastávky Prašný most, v Morávkově parku v pražských Střešovicích.

Václav Morávek patří k nejznámějším hrdinům domácího protinacistického odboje, jehož jméno je spojováno s hodností štábního kapitána, které dosáhl jako důstojník československé armády první republiky. Před dvaceti lety byl prezidentem republiky povýšen do hodnosti brigádního generála in memoriam, stejně jako jeho dva druzi z odboje – Josef Balabán a Mašín.

Trojice dělostřeleckých důstojníků společně podnikala výraznou odbojovou práci v rámci odbojové organizace bývalých vojáků Obrany národa. Pro smělost svých podniků a strach, který vkládali do myslí německých okupantů, si mezi gestapáky vysloužili přezdívku Tři králové českého odboje. Postupně se však i na jejich stopu gestapo dostalo a na jaře 1941 zůstal ze Tří králů na svobodě jen Morávek. Téměř celý další rok se mu dařilo v úplné ilegalitě unikat pokusům o své

zadržení, udržoval důležitý kontakt s dvojitým agentem A-54 a předával zprávy do zahraničí.

V březnu 1942 se ještě sešel s agenty-parašutisty vyslanými z Anglie k provedení atentátu na Heydricha, ale 21. března 1942 se zapletl do přestřelky s přesilou gestapáků, která na místě konspirační schůzky zatkla jeho spolupracovníka Václava Řeháka. V nastalém boji byl Morávek zastřelen právě v místě Prašného mostu.

Toto místo prošlo značnou přestavbou a pomník štábního kapitána Václava Morávka z roku 2008 se po dostavbě tunelového komplexu Blanka přestěhoval na nově vytvořené prostranství, které dostalo název Morávkův park. Tam se v březnu každoročně sházejí lidé, kterým osud tohoto hrdiny druhého odboje imponuje. Kladou květiny, zapalují svíčky a dětem vyprávějí příběh statečného vlastence. Díky všem, kteří s námi vzpomínají. ■

Ján Vachal'

Z muzejní činnosti roku 2024

Muzeum československých legií má za sebou úspěšný a plodný rok 2024. Pokračovali jsme v řadě oblíbených akcí, jako jsou muzejní středy, během nichž střídáme historické přednášky s komentovanými projekcemi filmů, zároveň jsme zavedli mnoho novinek, které si získaly přízeň návštěvníků a nabídly jim nové zážitky. V tomto článku si představíme výběr toho nejzajímavějšího, co se v muzeu za uplynulý rok odehrálo, a nastíníme některé projekty, které nás čekají v roce 2025.

Mezi nejnavštěvovanější akce patřilo hned několik přednášek, které vedly jak naši kolegové, tak externí odborníci. Jednalo se například o přednášky o Úderném praporu čs. vojska v Rusku v podání br. Jana Steidlera, „Zdravotnice v čs. vojenských jednotkách“ od historika Mgr. Romana Štéra, „Českoslovenští letci při invazi do Normandie“ od br. Mgr. Michala Raka, Ph.D., či „Obraz čs. heraldiky a faleristiky 1948–1959“ od Mgr. Štěpána Franka. Právě tato zajímavá témata patřila mezi ty nejnavštěvovanější.

Stejně jako v předchozích letech nás i letos kromě běžných návštěvníků navštívily školní skupiny všech stupňů i různé organizace. Naš kolega, br. Petr Tolar, provázel například skupinu z pobytových Domovů na půl cesty, jež spadají pod síť sociálních služeb města Prahy, členy nestranického Demokratického klubu, dětské návštěvníky v rámci soutěže pořádané Masarykovým demokratickým hnutím či skauty a skautky ze Slavičína, jejichž návštěvu organizovala jednotka ČsOL z Valašských Klobouk. Speciální poctou pro muzeum byla návštěva zástupce spolku Memorial Association for Free Czechoslovak Veterans, který se ve Spojeném království a na Slovensku stará o odkaz československého odboje.

Jedním z netradičních, ale mimořádně úspěšných momentů roku 2024, byl křest deskové hry „Legionář – Sibiřská cesta“ od společnosti Albi. Muzeum poskytlo nejen odborné poradenství, ale i prostory našeho biografu pro tuto slavnostní událost. Obrovský zájem vyvolala také premiérová akce „Silvestr v muzeu“, kdy jsme poslední den roku věnovali prezentaci uniform, zbraní a výstroje, které si návštěvníci mohli vyzkoušet.

Program doplnily komentované prohlídky a možnost ochutnat vojenskou stravu v podobě sucharů a pohankové kaše.

Během této akce jsme poprvé představili i pracovní listy – okruh deseti otázek o našich ruských, italských a francouzských legiích. Odpovědi mohou návštěvníci nalézt na informačních panelech v expozici, za správné vyplnění získávají dekret s atrapou nejslavnějšího vyznamenání dané legie. Za vyplnění všech tří pracovních listů pak obdrží jako odměnu vzpomínky československého legionáře v knižní podobě. Tyto pracovní listy se těší velké oblibě, zejména u mladších návštěvníků, kteří tak nejen hravou formou získávají základní znalosti o legiích a naší historii, ale díky legionářským deníkům se mohou vcítit do osudů těchto hrdinů.

Další novinkou jsou turistické vizitky a razítka, které se mezi návštěvníky stala velmi populární. Zřetelnou proměnou prošla i samotná expozice – k praporu roty „Nazdar“ byl přidán jeho podrobný popis, podobně jako k praporu České družiny. Dvojazyčné popisy nyní doplňují i vlajku u vstupu do muzea a transportní kufry legionářů. V celé expozici byly vyměněny

TRADICE

popisky za odolnější materiál a nejvýraznější změnu prodělala sekce věnovaná praporům – nově sedm praporů doprovází sedm dvojazyčných informačních panelů s vexilologickým popisem a stručnou historií jednotky.

Mezi tradičními výstavami na velké chodbě muzea nechyběla výstava o československé legii v Polsku či dvojvýstava k 80. výročí bojů v Dukelském průsmyku a u Dunkerque. Novinkou jsou tzv. malé výstavy na vstupní chodbě, které se věnují aktuálním historickým tématům. Například v rámci Dne válečných veteránů jsme připomněli historii tohoto svátku i projekty ČsOL na podporu bývalých vojáků a účastníků misí. Na letošní březen připadla kolekce „Protektorát“, která pomocí dobových plakátů, vyhlásek a tiskovin přiblížila atmosféru okupace.

V oblasti dokumentárních materiálů jsme rozšířili nabídku o dokument „Obsazení Bratislavy“, mapující příchod československých legionářů a sokolských strážů do tohoto města, jeho složitou cestu a začlenění do nové republiky. Změny nastaly i v online prezentaci muzea – kromě nové grafiky na Facebooku jsme spustili účet na Instagramu, abychom oslovili mladší generaci a byli blíže návštěvníkům. Novou iniciativou je série videí „Ze zákulisí muzea“, přibližující naši každodenní práci. První díl ukázal, jak pečujeme o pozůstalosti po legionářích.

Věříme, že v roce 2025 nejen navážeme na úspěchy uplynulého roku, ale přineseme i nové projekty, které naši expozici obohatí a zatraktivní pro návštěvníky. Mezi nejzajímavější patří rozšířená realita, kterou jsme již částečně testovali. Ta umožní návštěvníkům prohlížet vybrané artefakty ve 3D formátu přímo na svých telefonech, a tak si je detailně prozkoumat bez ohrožení exponátů. Rozšířením projde i labyrint, který nově nabídne audiovizuální prvky pro lepší přiblížení příběhu našich legií, zejména pak zahraničním návštěvníkům.

Těšíme se na vaši návštěvu!

Vzpomínková pout' do Saska k 80. výročí konce války

Čs. obec legionářská každý rok pořádá několik zahraničních poutí k uctění památky padlých čs. vojáků a návštěvě míst, kde se účastnili bojů. Letos k tradičním místům ve Francii, Itálii a na Slovensku přibýlo poprvé také Sasko. Děkujeme za to našemu příteli Jozefu Špánikovi, kterého možná někteří znáte z našich italských cest, kde dlouhou dobu působil na našem velvyslanectví. Nyní je přidělen na generální konzulát v Drážďanech a na naší předchozí spolupráci hned navázal sběrem informací o místech spojených s čs. odbojem u našeho nedalekého souseda. A protože se ukázalo, že míst je zde opravdu hodně a některá jsou téměř neznámá, rozhodli jsme se je navštívit a památku našich hrdinů si připomenout.

Výprava začala v pondělí 17. března mírným zpožděním, protože vlak studentů z Moravské Třebové měl zpoždění. Naštěstí naše první zastávka v Pirně nebyla daleko od Prahy. Naším cílem byl zámek Sonnenstein, který se smutně zapsal nejen do naší historie. Původně gotický hrad z 15. století byl od roku 1811 používán

Generální konzulka Ivona Valhová během proslovu u památníku obětem „Akce T4“ u zámku Pirna-Sonnenstein

Pietní akce na nádvoří budovy bývalého krajského soudu v Drážďanech, které sloužilo jako popraviště

jako první německý ústav pro duševně nemocné. V roce 1939 se stal místem provádění tajné „Akce T4“. Jednalo se o program vraždění postižených lidí, který měl přispět k „rasové čistotě“ Německa. Nejhorší na celém programu bylo, že se do něj zapojilo zcela dobrovolně velké množství lékařů. Na pacientech se dělaly různé pokusy s cílem dosáhnout co nejefektivnějšího masového zabíjení. V Pirně se začalo s „eutanaziemi“, jak se tehdy říkalo, v roce 1940. Během roku, než byl následně program pod tlakem německé veřejnosti

Milan Mojžíš předává dar ředitelce památníku Dr. Birgit Sack a děkuje za její práci při odhalování a připomínání osudů popravených čs. odbojářů

ukončen, zde bylo zavražděno na 15 000 lidí. Zabíjení nicméně pokračovalo i později, byť již nikoliv v masovém měřítku, a za příčiny byly vydávány různé těžko odhalitelné choroby. Odhady mluví celkem o 200 až 250 000 obětech.

U záměčku tak na nás již čekala generální konzulka Ivona Valhová, Jozef Špánik, studenti z česko-německého studijního programu ze zdejšího Gymnázia Friedricha Schillera a zástupci muzea, které je nyní v záměčku umístěno. Program byl zahájen pietním aktem u památníku obětí, kde krátce promluvila paní konzulka Valhová a řídící tajemník ČsOL Milan Mojžíš, přičemž byla německým hostům představena naše skupina. Následovala prohlídka muzea, které je umístěno ve sklepě záměčku. V první místnosti je zřízena „síně vzpomínek“, kde je umístěno několik pamětních desek se jmény zde popravených osob. Od léta 1941 byl totiž záměček používán také jako místo k usmrcování vězňů z koncentračních táborů, zejména tábora Buchenwald. Mezi nimi byly i stovky Čechů, zde je na desce připomenut Robert Klein (1885–1941), významný čs. politik a poslanec za Čs. sociálně demokratickou stranu. Němci byl zatčen již tři dny po okupaci.

Důvodem převozu vězňů na záměček bylo to, že zde vznikly jedny z prvních plynových komor, kde se v podstatě testovala jejich účinnost a efektivita. Byla na ně upravena jedna místnost sklepení, přičemž němečtí lékaři využívali oxid

Pietní akt u pomníku čs. obětí na společném hrobě na drážďanském novém katolickém hřbitově

uhelnatý a připravenými průzory pozorovali jeho účinek. Následující místnosti byly používány jako márnice a v poslední byly postaveny pece, které sloužily k pálení těl. Popel byl poté „vyvážen“ na nedalekou stráň nad řekou Labe. Po nich zde zbyly jen základy, v místnosti jsou ale vystaveny artefakty nalezené při několika archeologických výzkumech. Místnosti jsou dnes jinak zcela prázdné, na stěnách jsou jen popisky vysvětlující jejich účel a historii. O to depresivněji celý prostor působí. Následně jsme si prohlédli okolí záměčku a před odjezdem jsme předali zástupcům gymnázia knihy z naší produkce pro jejich školní knihovnu.

Poté jsme již směřovali do Drážďan, do budovy bývalého krajského soudu na Mnichovském náměstí. Dnes zde sídlí univerzita, ale během druhé světové války byla místem poprav osob odsouzených německou justicí. V přízemí budovy je malé muzeum, které toto období připomíná. Zde jsme již byli očekáváni ředitelkou památníků Dr. Birgit Sack, která instituci vede od roku 1999. Program jsme zahájili pietním aktem u sochy „Bojovníci odporu“ od Arnda Wittiga (1921–1999) z roku 1962, který měl v dobách socialismu připomínat zejména oběti z řad německých komunistů, na nádvoří budovy, které sloužilo jako popraviště. Po položení květin, minutě ticha a stručného představení místa, jsme Dr. Sack předali drobné dary a poděkovali jí za dlouholeté úsilí při odhalování osudů našich odbojářů a připomínání jejich odkazu. Následně jsme položili věnec u pamětní zdi na vedlejším nádvoříčku, kde jsou připomenuty oběti v jejich národních jazycích. Následovala prohlídka muzea. Celkem zde bylo do roku 1945 popraveno na 1300 lidí, dvě třetiny z nich pocházely ze Sudet, a kromě klasických zločinců se ve velké míře jednalo o naše odbojáře. Osudy některých z nich byly zachyceny na textech v muzeu, občas doplněných drobnými artefakty, fotografiemi a dokumenty (popravené je možné nalézt v databázi na adrese <https://www.stsg.de/cms/dresden/die-hingerichteten>). Budova však ke stejnému účelu sloužila i v dobách komunismu, a to až do roku 1956. Po prohlídce se s námi rozloučila paní konzulka Valhová, která měla další povinnosti, přičemž jsme jí předali drobné dary a poděkovali za účast na vzpomínce.

Naopak Dr. Sack se nám stala průvodkyní na dalších našich cílech, kterými byly hřbitovy, kam byli popravení vězni pohřbíváni, přičemž bylo přihlíženo k jejich vyznání. Nejdříve jsme tak zamířili na nový katolický hřbitov na Bremer Strasse, kde se nachází několik pietních míst. V jeho severozápadním

Položení věnce u poválečného pomníku připomínajícího popravené ze 14 národů

Zámek Colditz, místo legendárního zajateckého tábora pro prominentní a „problémové“ zajatce

rohu se nachází několik hromadných hrobů popravených. Mělo by zde být pohřbeno přes 500 obětí a – byť to není nikde uvedeno – podle Dr. Sack velkou část tvoří právě Češi. Pomník 128 českým obětem se nachází v nejvzdálenějším místě hřbitova, trochu skrytý za pomníkem čtyř polských odbojářů, které v roce 1999 papež Jan Pavel II. blahorečil. Nedaleko je pak hrob odbojáře Františka Bohuslavického, který vznikl krátce po válce na žádost rodiny a je jediným takového druhu na hřbitově. V jiné části hřbitova se nalézá hrob Břetislava Vystyda. Ten byl však popraven v dubnu 1942, když se ještě nepohřbívalo do hromadných hrobů. Na dalším místě hromadného hrobu se nachází pomník z poválečného období, který připomíná oběti nacismu ze 14 národů. I zde podle

Dr. Sack převažují Češi. Na všech čtyřech místech jsme položili věnec a minutou ticha vzpomněli na popravené.

Poté jsme přešli na Johannisfriedhof, původně evangelický hřbitov. Zde byli pohřbíváni popravení ostatních vyznání, a to do malých společných hrobů. Ty začaly být exhumovány již krátce po válce, zejména z důvodů, že prostor měl být využíván pro běžné civilní pohřby. Neprobíhaly však nijak systematicky, takže dnes zde naleznete většinou neoznačené válečné hroby mezi hroby obyvatel města. To že nakonec nebyly válečné hroby zničeny, je výsledkem dlouholeté snahy Dr. Sack, která má také k dispozici přesný plán z válečného období, takže dokáže identifikovat, kdo v jakém hrobě leží.

Památník popravených na hřbitově Johannisfriedhof, na kterém jsou bohužel jména řady čs. obětí uvedena špatně. Na 300 z nich je dnes pohřbeno ve společném hrobě napravo od monumentu.

Milan Mojžíš, Jozef Špánik a zástupkyně lipské radnice, paní Katja Roloff a Stefania Bose, na pietní akci na místě hromadného hrobu čs. odbojářů na lipském hřbitově Ostfriedhof

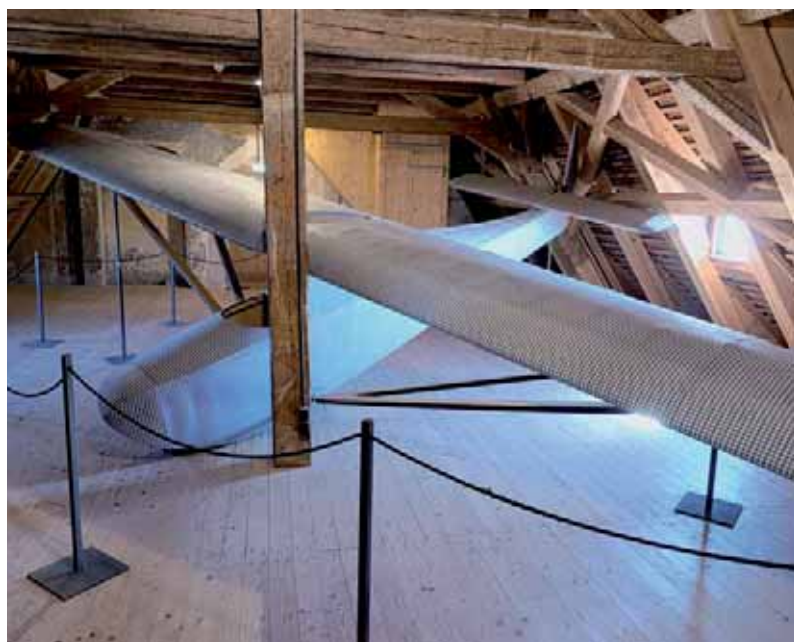
Za hlavní kaplí hřbitova se nalézá poměrně velký pomník se jmény na hřbitově pohřbených, přičemž přes 300 exhumovaných těl je pohřbeno ve společném hrobě vedle monumentu. Dr. Sack nám zde osvětlila historii místa a upozornila, že na památníku jsou špatně napsaná jména mnoha popravených. Evidence byla totiž vedena v němčině, jména byla pak po válce přepisována a některá se zdála být polskými, tak byla přepsána v polštině, z čehož vzniklo přesvědčení, že na hřbitově bylo pohřbeno velké množství Poláků. Většinu z pohřbených však opět tvoří Češi. Naopak Češi s německy vypadajícími jmény často nebyli jako Češi rozpoznáni a nejsou na pomníku vůbec uvedeni.

Po položení květin a minutě ticha jsme se přesunuli na části hřbitova se zachovanými válečnými hroby. V první jsme vzdali čest u hrobů, kde jsou pochováni odbojáři Rudolf Loudát, Jáchym Katzer a Bedřich Vařeka. Ve druhé jsme se zastavili u vyvráceného původního kamenného pomníku z poválečného období, který dnes leží mezi novými hroby a na kterém jsou uvedeny státy, ze kterých pohřbení pocházeli.

Poté jsme se rozloučili s paní Dr. Sack, které jsme poděkovali za její čas, který nám věnovala a vyjádřili přesvědčení, že jistě budeme do budoucna spolupracovat. Závěr dne jsme věnovali prohlídce rozsáhlého Vojenskohistorického muzea bundeswehru a po ubytování byla možnost navštívit i historické centrum města.

Druhý den pouti jsme zahájili prohlídkou legendárního zámku Colditz. Zde byl za druhé světové války zajatecký tábor pro prominentní zajatce a „nepoučitelné“ útěkáře, protože byl tehdy situován do samého středu německé říše. Počátky hradu spadají již do 11. století, v 16. století došlo k úpravě na zámek, ovšem již od počátku 19. století byl používán jako psychiatrická nemocnice a sanatorium. Od roku 1933 byl i vězením pro politické vězně nacistického režimu, přičemž i zde se prováděly eutanázie v rámci „Akce T4“. Po vypuknutí války v roce 1939 byl zámek změněn na zajatecký tábor známý jako Oflag IV-C. Jako první zajatci sem v listopadu byli umístěni Poláci, největší

zastoupení však měli Britové. Mezi nejznámější z nich pak patří beznohý stihací eso Douglas Bader, zakladatel SAS David Stirling, jediný dvojnásobný držitel Viktoriina kříže ve druhé světové válce Charles Upham a řada příbuzných význačných britských šlechtických rodů, včetně královské rodiny. Na počátku roku 1945 sem byli převezeni vůdcové varšavského povstání včetně jeho velitele gen. Tadeusze Bór-Komorowského, a šest francouzských generálů. Bylo zde také drženo celkem 20 čs. vojáků, až na Richarda Zdráhalu, který byl zajat během své služby u Svobodných Francouzů, se jednalo o letce RAF, přičemž většina z nich měla být popravena za vlastizradu, ale na nátlak Britů byla exekuce odložena až na „vítězný konec války“. Byli mezi nimi např. Josef Bryks, Alois Šiška či Ivo Tonder.

Replika kluzáku, který se zajatcům podařilo pod střechou postavit. Válka skončila krátce před jeho dokončením.

Pietní akt u pomníku zemřelých italských prvoválečných zajatců

Díky Jozefu Špánikovi, který se k nám opět připojil, jsme si mohli prohlédnout hrad téměř celý, zajistil nám totiž speciální prohlídku u vedení muzea. Navštívili jsme nejen kapli a expozici, která připomíná osudy zajatců a jejich snahy o útek (vystavena je i replika kluzáku, který se jim podařilo skrýt na půdě), ale také běžně nepřístupné části objektu, který byl až do roku 1996 využíván jako nemocnice. Řada místností je tak ještě v podobě, jak byly na konci 20. století opuštěny, a je zřejmé, že do jejich údržby nebylo v časech komunismu moc investováno (díky čemuž se však také dochovalo několik originálních místností z časů války včetně několika únikových tunelů!). V zámku je však místností přes 700, takže před zaměstnanci muzea je velký kus práce.

Pokračovali jsme do nedalekého Lipska na druhý největší místní hřbitov Ostfriedhof, kde nás již očekávaly dvě zástupkyně z radnice. Také zde se nalézá hromadný hrob popravených čs. odbojářů. Celkem 32 jich bylo popraveno v lipských kasárnách Gholis 13. dubna 1945 poté, co byli do města převezeni z vybombardovaných Drážďan. V jejich případě nacisté s exekucí pospíchali, protože k městu se již blížila americká armáda. Obsadila ho již o pět dní později. Jejich těla byla po válce exhumována (identifikovat se ale podařilo jen 11 těl, mezi nimi byl i ruský legionář, brigádní generál Josef Dostál) a uložena do nového společného hrobu, u kterého jsme položili květinové dary, zapálili svíčky a vzdali hold minutou ticha.

Poté jsme přešli k pomníku zemřelých italských zajatců z první světové války, kde jsme též položili věnec. V jeho okolí se nalézají společné hroby totálně nasazených z období druhé světové války. Místo jsme si se zájmem prošli, protože na pomnících bylo opět mnoho českých, ale také slovenských jmen. Následně jsme se rozloučili se zástupkyněmi lipské radnice a také Jozefem Špánikem. Který se musel vrátit ke svým pracovním povinnostem. Za jeho pomoc nejen s organizováním

cesty, ale také během pietních akcí, kdy vypomáhal nejen překlady do němčiny, jsme mu srdečně poděkovali a Milan Mojžíš mu předal drobné dárky.

Poté jsme pokračovali k Památníku Bitvy národů. Monumentální stavba architekta Bruna Schmitze a sochaře Franze Metznera, byla slavnostně otevřena v roce 1913 ke 100. výročí slavné Napoleonovy porážky. Jedná se o největší pomník svého druhu v Evropě a opravdu uchvátí svou velikostí. Jeho vrchol dnes slouží jako rozhledna a uvnitř je možno si prohlédnout několik výstav. U vodní nádrže před pomníkem jsme také pořídili skupinový snímek účastníků vzpomínkové poutě. Následovalo ubytování v centru města s možností prohlídky starého města, kde určitě všechny také zaujala nová radnice, též monumentálních rozměrů.

Poslední den byl věnován návštěvě dvou míst spojených s holocaustem. Nejprve jsme se zastavili v koncentračním táboře Mittelbau-Dora u městečka Nordhausen. Ten byl budován od roku 1943 u štol bývalého dolu, které měly být upraveny na podzemní továrnu na výrobu zázračných zbraní V-1 a V-2. Táborem prošlo přes 60 000 vězňů, asi 20 000 z nich zde zemřelo. V tomto případě nešlo o tábor likvidační, ale Němci potřebovali, aby vězni skutečně pracovali. I tak s nimi hrubě zacházeli a různě je týrali, takže při otrocké práci jich mnoho zemřelo. Těla byla nejprve převážena do nedalekého Buchenwaldu, brzy ale v areálu vzniklo vlastní krematorium. Aby se ušetřilo. Popel byl pak vysypáván na nedalekou stráň, která je dnes přikryta kameny a je pietním místem. V hlavní budově jsme si prohlédli muzeum s historií tábora a vybranými příběhy vězňů i dozorců. Poté si každý z poutníků mohl individuálně projít areál, kde se sice zachovalo jen pár původních staveb, např. zmíněné krematorium, ale i jeden bunkr stráží, základny obytných i technických budov, appelplatz či místo občasných poprav, i tak si zachovával stísněnou atmosféru. Existuje

Krematorium tábora Mittelbau-Dora, napravo od něj se pod kameny nachází popel umučených vězňů

i možnost návštěvy tunelů továrny, které byly v roce 1948 vyhozeny do vzduchu, ale v nedávné době do nich byl vyražen nový vstup. Bohužel jsou termíny zamluveny na rok dopředu.

Poslední zastávkou byl koncentrační tábor Buchenwald. Ten byl zřízen v červenci 1937 pro politické vězně, kteří museli pracovat v nedalekém vápencovém lomu. Po vypuknutí války sem byli přiváženi i vězni z okupovaných zemí a vedle tábora byla postavena továrna, kde museli vězni pracovat. V létě 1944 zde bylo dokonce zavraženo 168 spojeneckých letců, věznění zde byli také příslušníci Oddělení pro zvláštní operace (SOE) a další agenti. Bylo zde také zavraženo 7 783 čs. politických vězňů, včetně těch zatčených po vypuknutí války jako rukojmí, přes 800 z nich zemřelo. Celkem táborem prošlo na 240 000 lidí, z nichž více jak 55 000 zemřelo. Po válce

Pece krematoria tábora Buchenwald

převzalo tábor sovětské NKVD, které ho zařadilo do své sítě táborů gulag. Zavraženo a z větší části zbouráno byl v roce 1950.

Prohlídka volně přístupného areálu začíná původní vstupní branou, nedaleko které se nachází buchenwaldské krematorium. Ve dvou patrech bývalého skladu je velice zajímavé muzeum, které zachycuje všechny aspekty života v táboře, včetně řady zajímavých artefaktů, jako byla mobilní šibenice, fotoalba velitele tábora, vánoční ozdoby, seznam výdělků táborových prostitutek, což byly uvězněné ženy donucené k této činnosti, či různé typy mundurů, přičemž byly využity i uniformy poražených armád. U mnoha z nich byla patrná čs. stopa. Hned vedle skladiště se nachází budova bývalé dezinfekce, která je dnes využívána jako galerie. V areálu je také několik pomníků a památníků, u parkoviště je budova informačního centra s kinem.

Pouť po Sasku byla trochu odlišná od většiny poutí, které míří na místa bojů našich vojáků a jejich válečných hrobů. Tentokrát jsme navštívili místa plná neskutečného utrpení a masové smrti, ale zároveň místa obrovského lidského odhodlání, odvahy a nezlomnosti. Jsou to zároveň místa, která varují před zneužitím politické moci a o to více bychom si je a osudy lidí s nimi spojených měli dnes připomínat! ■

Jeden z pomníků na místě pohřbení totálně nasazených z celé Evropy, zde jsou uvedena tři česká a jedno slovenské jméno

175. výročí narození T. G. Masaryka

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr

Toto významné výročí jsme si připomněli dne 7. března 2025 na lánském hřbitově. Pietního aktu se zúčastnili prezident České republiky Petr Pavel, předseda Senátu Parlamentu České republiky Miloš Vystrčil, za Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky Jan Bartošek a další představitelé politického a veřejného života. Již tradičně se přišli poklonit památce prvního československého prezidenta také legionáři a sokolové.

Za Ústředí Československé obce legionářské věnec položili tajemník ČsOL br. Jiří Filip, členka Předsednictva Republikového výboru ČsOL ses. Eva Armeanová a zástupce Vojenské střední školy a vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové br. mjr. Pavel Rajj. Za kladenské legionáře věnec položila delegace ve složení br. Ivo Bedrna, ses. Miroslava a br. Stanislav Čížkovi, br. Jan Malý, ses. Dana Draškovičová a br. Petr Zikmund.

Legionáři nikdy na svého prezidenta nezapomínali. Přicházeli se poklonit jeho památce nejen na výročí narození i úmrtí. Masarykův hrob navštěvovali i v dobách totality. Toto místo

bylo vnímáno jako symbol československé demokracie. Přes všechny zákazy do Lán každoročně přijížděli v čele s ruským legionářem generálem Antonínem Mikulášem Čílou, který hrdě nosil generálskou uniformu. Věnec položil ještě v roce 1979 a to mu bylo 96 let. Masaryk byl s našimi legionáři úzce spjat a oni na to nezapomínali a nezapomínáme ani dnes. ■

Alej československých parašutistů

br. Miroslav Ječmen

Dne 12. dubna 2025 se br. Miroslav Ječmen, předseda Jednoty ČsOL v Příbrami, zúčastnil v obci Střížov u Vladislavi z pověření MěÚ Příbram slavnostního odhalení Aleje čs. parašutistů, kteří byli na základě rozhodnutí čs. exilové vlády v Londýně během druhé světové školeni k předávání zpravodajských informací, provádění sabotážních a diverzních akcí a udržování rádiového spojení mezi domácím odbojem a exilovou vládou.

Tato příprava čs. parašutistů probíhala zpravidla na letišti Ringway u Manchesteru a ve výcvikovém středisku speciálních sil britské armády ve Skotsku. Parašutistický výcvik v letech 1941–1945 absolvovalo celkem 500 čs. vojáků, z toho bylo Zvláštní skupinou D čs. zpravodajské služby v Londýně vybráno a vycvičeno pro vysazení nad okupovanými zeměmi v Evropě 125 mužů, z nichž do akce odletělo 88 mužů, kteří byli v rámci 28 tajných výsadekových operací vysazeni v Českých zemích, a po jedné na Slovensku, ve Francii, v Itálii a v bývalé Jugoslávii. Z těchto vysazených parašutistů jich 42 padlo v bojích při přestřelkách s nacisty, vzali si život v obklíčení, byli popraveni nebo zahynuli v troskách sestřelených letadel, devět parašutistů bylo zajato a vězněno až do konce války, pět zradilo a stali

se konfidenty gestapa. Konce války se dožilo na svobodě jen 32 parašutistů.

Slavnostní odhalení Aleje československých výsadkářů bylo organizováno předsedou sdružení Veterans – Váleční veteráni České republiky, z. s., Třebíč, rtn. v z. Tomášem Slámou ve spolupráci se starostou obce Vladislav a Střížov. Na slavnostním odhalení aleje byli přítomni Vojenský a letecký přidělenec Velvyslanectví Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v ČR, ředitel Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR plk. Robert Speychal, někteří starostové okolních obcí, potomci a příbuzní parašutistů, příslušníci 22. základny letectva z Náměšti nad Oslavou, členové KVH, občané okolních obcí a další.

Slavnostní akt byl zahájen pěveckým sborem, který zazpíval českou státní hymnu, poté následovaly ústní projevy předsedy sdružení Veterans, ředitele Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR a starosty obce. Po skončení projevů položili vyzvaní hosté květinové dary k památníku věnovaného památce plk. in memoriam Jaroslava Krátkého a ostatních příslušníků československé zahraniční armády ve Velké Británii. Slavnostní akt byl ukončen zatroubením Večerky a minutou ticha věnovanou památce všech parašutistů vyslaných z Velké Británie do českých a dalších evropských zemí během druhé světové války.

Po skončení oficiální části slavnostního odhalení Aleje čs. parašutistů br. Miroslav Ječmen položil kytici za město Příbram u zasazené lípy, symbolu české státnosti, věnovanou památce škpt. in memoriam Františku Závorkovi, rodákovi z města Příbrami. ■

16. slavnostní setkání věnované výsadku SILVER A, pardubickému odboji a tragédii v Ležákách

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr a ČsOL

Dne 9. ledna 2025 jsme si připomněli 83. výročí působení paradesantní skupiny čs. zahraniční armády vyslané na naše území z Velké Británie na pomoc domácímu odboji proti nacistické okupaci. Setkání se uskutečnilo z iniciativy Památníku Lidice a Československé obce legionářské za podpory Pardubického kraje a města Sezemice. Záštitu převzal ministr kultury ČR Martin Baxa a hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický.

Program začal položením květinových darů ve sklepních prostorách Larischovy vily. Za Československou obec legionářskou kyticí položil místopředseda ČsOL br. Karel Ludvík a za Jednotu ČsOL v Kladně její předsedkyně ses. Eva Armeanová. Po zatroubení večerky se rozezněly zvony, které byly pojmenovány „Zámeček“ a „Ležáky“. Poté všechny přítomné přivítal ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík. S projevem vystoupil br. Karel Ludvík, poděkoval za spolupráci a informoval o postupu stavebních úprav Larischovy vily. Pietní akt byl zakončen českou státní hymnou.

Následovalo uctění památky velitele SILVER A, npor. Alfréda Bartoše, u pomníku v Sezemících, kde byly rovněž položeny květinové dary. Program pokračoval v sále Sezemického domu. Po úvodním slovu ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka zahráli členové kvinteta Ústřední hudby Armády České republiky. Již tradičně přednesla projev senátorka Miluše Horská. Připomněla hrdinství členů skupiny SILVER A, jejich vysokou morálku a vyjádřila hluboký obdiv nad tím, co pro naši vlast udělali. Velmi zajímavý příspěvek Eduarda Stehlíka na téma „Obětovaná země – Rok 1938“ byl odměněn zasloužilým potleskem. Jeho vystoupení tematicky doplnila vernisáž výstavy „Obětovaná země“. Celkovou atmosféru umocnil reprodokovaný úryvek z audioknihy Lidická vzpomínání, Lidičtí

vojáci v podání herců Jiřího Dvořáka a Máši Málkové. Na závěr člen Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. František Bobek předal čtyřem oceněným Pamětní medaile „100 let ČsOL“ za jejich aktivní dlouhodobou spolupráci.

V letošním roce si rovněž budeme připomínat 83. výročí vojenské operace ANTHROPOID. Českoslovenští parašutisté Jan Kubiš a Josef Gabčík byli vysazeni na území protektorátu z britského letounu Halifax v noci z 28. na 29. prosince 1941. Vyslání byli z Anglie na základě rozhodnutí československé exilové vlády v Londýně. Jejich úkolem bylo zlikvidovat zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, třetího muže nacistické říše.

Paraskupina SILVER A (velitel npor. Alfréd Bartoš, zástupce rtm. Josef Valčík a radiotelegrafista svob. Jiří Potůček) byla na území Protektorátu Čechy a Morava vysazena rovněž 29. prosince 1941 společně se skupinami ANTHROPOID a SILVER B.

Úkolem SILVER A bylo zajistit radiové spojení mezi domácími a exilovými odbojem, vybudovat zpravodajskou síť a koordinovat domácí odboj. Dne 9. ledna 1942 bylo v 01:45 hodin zachyceno Vojenskou radiovou ústřednou poblíž Londýna první volání radiostanice LIBUŠE, kterou obsluhoval Jiří Potůček. Podařilo se mu navázat spojení s Londýnem a udržovat ho po dobu více než pěti měsíců.

SILVER A přímo spolupracoval se skupinou ANTHROPOID a dalšími parašutisty při náletu na Škodovy závody v Plzni a podílel se na přípravě atentátu na Heydricha poskytováním radiového spojení. Nacisté popravili desítky přímých spolupracovníků SILVER A z Pardubicka a Červenokostečka. Další tisíce obětí byly odvečeny do koncentračních táborů, kde většina z nich zahynula. Bez pomoci a obětavosti těchto statečných vlastenců by se atentát nikdy nemohl uskutečnit. Operace SILVER A se výrazně zapsala na provedení atentátu.

Čest jejich památce!

-red-

Ministr a hejtman na Larischově vile

Ministr pro místní rozvoj Petr Kulháněk navštívil Pardubický kraj. S hejtmánem Martinem Netolickým si prohlédl aktuální průběh stavby ateliérů Střední školy uměleckoprůmyslové v Ústí nad Orlicí, ale zavítal také do Larischovy vily v Pardubicích.

V Pardubicích navštívil ministr v doprovodu hejtmána objekt Larischovy vily, která je v majetku Československé obce legionářské. Kraj celou záchranu a revitalizaci objektu dlouhodobě podporuje. „Naše podpora se datuje od roku 2016, kdy jsme začali pomáhat z dnešního pohledu drobnějšími částkami na sanaci dřevomorkou napadeného dřeva. Od té doby jsme se dostali na částku 40 milionů korun, a to včetně 10 milionů korun, kterými chceme pomoci se spolufinancováním velkého projektu podpořeného z Integrovaného

regionálního operačního programu. Tento velký projekt by měl být dokončen do konce roku 2026 a následovat budou práce na jednotlivých expozicích,” řekl hejtman.

Ministr Kulháněk si objekt Zámečku prohlédl v doprovodu místopředsedy ČsOL br. Karla Ludvíka a člena Předsednictva RV ČsOL br. Františka Bobka, který poskytl přítomným komentář k postupu prací v jednotlivých částech objektu a přiblížil jednotlivé akce a pietní události, které se navzdory probíhajícím pracím pravidelně v areálu Larischovy vily konají.

„Ministerstvo pro místní rozvoj je jedním z našich klíčových partnerů z hlediska podpory území, a proto vítám zájem pana ministra Kulhánka o náš kraj a projekty, které realizujeme také s přispěním evropských a národních zdrojů,” uvedl hejtman Martin Netolický. ■

83. výročí transportu židovských spoluobčanů

ses. Eva Armeanová
předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČsOL V KLDNĚ

Toto smutné výročí jsme si připomněli 24. února 2025. Pietní vzpomínka začala v 17.30 hod. na třídě T. G. Masaryka odhalením Kamenů zmizelých Anně a Ireně Budlovských. Anna, rozená Steinerová, nar. 18. února 1904, a její dcera Irena, nar. 20. října 1926, byly do Terezína deportovány 22. února 1942, zavražděny v témže roce v Trawnících. „Kameny zmizelých“ se staly důstojným připomenutím tragických osudů obyvatelů místní židovské obce.

Uctít památku židovských spoluobčanů přišli František Banay z Pražské židovské obce, Marta Malá, ředitelka Nadačního fondu obětem holocaustu, Jan Roubínek, ředitel Památníku Terezín, zástupci kladenského Magistrátu, kladenské jednoty ČsOL, Spolku pro zachování odkazu českého odboje, Sokolské župy Budečské, Klubu přátel hornických tradic, Spolku PATRIA a dalších spolků.

Poté se průvod se svíčkami odebral do Ctiborovy ulice k budově Obchodního domu Centrál, kde se nachází pamětní deska. Připomíná 1623 osob židovského původu, které byly odvezeny do Terezína, a to ve dnech 22.–26. února 1942 ve dvou transportech označených písmeny „Y“ a „Z“. Nevrátilo se jich 1502. Následně se průvod odebral na místo, kde je umístěna pamětní deska a židovská hvězda, odhalené k 80. výročí transportu židovských spoluobčanů. Právě zde nastupovali do přistavených vagonů, které směřovaly do Terezína, ale většina z nich byla zavražděna ve vyhlazovacích táborech. Kulturní vystoupení si jako v předchozích letech připravili studenti kladenského gymnázia. V loňském roce byla vyhlášena akce shromáždit stejný počet klíčů jako bylo židovských obětí. Byla z nich zhotovena plastika s poselstvím „Stále jste tu doma“ – symbolicky navrácí našim židovským spoluobčanům klíče od jejich domovů. Poděkování patří všem, kteří nezapomínají, a zvláště studentům Gymnázia Kladno za jejich doprovodný program. ■

Bratr Jaromír Šída oslavil 100 let

ses. Viera Těšínská

JEDNOTA ČsOL PRAHA 6

V neděli 12. ledna 2025 oslavil bratr Jaromír Šída 100. narozeniny. Byl dlouhodobým aktivním členem Československé obce legionářské v jednotě Praha 8 a nyní je členem Jednoty ČsOL Praha 6, s níž se Praha 8 sloučila.

Bratr Šída je libeňský rodák a amatérský badatel zabývající se historií Libně v celospolečenských a politických souvislostech. Vyrůstal v rodině s legionářskými vazbami, chodil do libeňských škol, prožil zde zásadní historické okamžiky. Celý svůj život se o historii staré Libně zajímal, zejména o Dolní Libeň a okolí náměstí Dr. Holého, kde žil jako dítě a později se zde sám usadil.

Své bohaté vzpomínky, zážitky i příběhy členů své rodiny či přátel zpracoval písemnou formou do čtivých vyprávění, v nichž zachytil čilý libeňský kulturní, společenský, pracovní a každodenní život 20. století v kulisách historických proměn Libně i „velkých“ dějin naší země. Část jeho libeňských vzpomínek byla použita i v knize libeňského rodáka a spisovatele Mgr. Richarda Ermla s názvem Pejskaři (vydala Aula 2024).

Bratr Šída se stále aktivně zajímá o dění v naší legionářské obci. Když byl ještě mladší, účastnil se všech aktivit, zejména pietních akcí Obce legionářské, věnovaných hrdinům našich

dějin, s libeňským místopisem. S velkým zájmem čte náš časopis Legionářský směr, jehož prostřednictvím se dozvídá nejen o akcích a aktivitách Obce legionářské, ale zejména o tom, jak probíhá život v jednotách ČsOL v celé republice.

Stále se těší dobrému zdraví, má svěží mysl a bydlí ve svém domově v Libni. Srdečně mu k jeho velkému a významnému výročí gratulujeme, jsme rádi, že je našim členem a pamětníkem, a přejeme mu i nadále pevné zdraví, bystrou mysl a milé lidi kolem sebe! ■

Z činnosti hodonínské jednoty

br. Lukáš Lexa, předseda jednoty
foto Zuzana Dohňanská a jednota

JEDNOTA ČsOL V HODONÍNĚ

Ve středu 19. března 2025 jsme se zúčastnili vernisáže výstavy Na stráži bran Moravy – Slovácká brigáda a Svatobořice-Mistřín. Ta proběhla v Památníku internačního tábora ve Svatobořicích za účasti a hudebního doprovodu místního Mužského sboru. Po vernisáži spojené s představením stejnokrojů, výstroje a výzbroje Slovácké brigády následovala přednáška Lukáše Lexy věnovaná vojákům Slovácké brigády ze Svatobořic-Mistřína a těm jejím příslušníkům, kteří tvořili stráž barákového ležení ve Svatobořicích v letech 1918–1919. Za pozvání a organizaci akce děkujeme Obecnímu kulturnímu domu ve Svatobořicích-Mistříně, předně ředitelce Marcelce Hasalové.

V neděli 23. března jsme se zúčastnili vzpomínky na majora Eckera v jeho rodných Vřesovicích. Na místě Eckerova skonu jsme se sešli takřka přesně po 140 letech od jeho narození. Vzpomněli jsme tak na výraznou osobnost vojenského převratu na Slovácku v roce 1918, jednoho z velících důstojníků Slovácké brigády a pěšího pluku 27. Za pozvání a organizaci akce děkujeme Památníku Oldřicha Pechala a Svatopluka Štulíře ve Vřesovicích, předně jeho správci Ivo Kozákovi. Ten spolu s dalšími kolegy z památníku pracoval na úpravě pietního místa na kopci Brusnice nad Eckerovými rodnými Vřesovicemi. Nyní se na toto malebné místo s pohnutou historií můžete vydat i vy! Můžete přitom navštívit i památník ve Vřesovicích situovaný na obecním úřadě, kde dříve sídlila škola, v níž se Lev Ecker narodil do rodiny místního učitele.

V neděli 13. dubna jsme se zúčastnili vernisáže výstavy s názvem 80. výročí osvobození Strážnice. Vernisáž byla spojena s pietním aktem před strážnickým Městským muzeem. Zde jsme společně se zástupci města Strážnice a spoluobčany vzpomněli na tragické události z dubna 1945, které se udály na cestě k osvobození Strážnice. Na nádvoří muzea byl následně připraven dobový tábor s ukázkami vojenské výstroje a výzbroje. Výstavu můžete v Městském muzeu ve Strážnici navštívit až do 12. června 2025. ■

V Chomutově vzpomněli 130 let od narození gen. Karla Kutlvašra

JEDNOTA ČSOL V CHOMUTOVĚ

Dne 27. ledna 2025 jsme si v Chomutově připomněli 130. výročí narození významné osobnosti města, armádního generála in memoriam Karla Kutlvašra.

Pietní slavnosti se zúčastnili představitelé města – primátor JUDr. Milan Petrilák a jeho náměstek Mgr. Milan Märč, členové Jednoty Čs. obce legionářské v Chomutově, chomutovské jednoty České obce sokolské, ČSBS, studenti 8. ZŠ Hornická, zástupci Oblastního muzea Chomutov a členové Muzea čs. opevnění z let 1936–1938 „Na Kočičáku“, kteří zajistili čestnou stráž v dobových uniformách.

Po úvodním slovu seznámil br. Milan Kopecký přítomné se životem pana generála Karla Kutlvašra. Promluvil o jeho působení v legiích. Shrnující jeho vojenské působení v Chomutově, kde jako velitel 2. pěší brigády působil osm let a byl v tomto období povýšen, ve svých třiatřiceti letech, do generálské hodnosti. Objasn timer jeho úlohu v odboji proti nacistům

a v Pražském povstání, kterému velel. Popsal i následky, které ho za to postihly. Byl vězněn komunistickým režimem 11 let, 4 měsíce a 22 dní.

Následně zástupci města a organizací uctili památku generála Karla Kutlvašra položením květin a minutou ticha u pomníku ve Škroupově ulici, kde žil v době jeho pobytu v Chomutově.

Generál Karel Kutlvašr, se celý život řídil svým mottem Dieu – Patrie – Noblesse (Bůh – vlast – šlechta), které je vytesané na jeho náhrobku. ■

Před osmdesáti lety se nebe nad Hanou změnilo v peklo

text br. Pavel Mikeš
foto br. Dušan Krpec

JEDNOTA ČsOL V PŘEROVĚ „JANA GAYERA“

V neděli 17. prosince 1944 byl zamračený mrazivý den. Ve vzdušném prostoru mezi Olomoucí a Přerovem se těsně před polednem tehdy odehrála mohutná letecká bitva mezi německou Luftwaffe a americkou 15. leteckou armádou USAAF, která se zapsala do historie jako největší vzdušný souboj nad naším územím v tehdejším Protektorátu Čechy a Morava. Ztráty byly vysoké na obou stranách.

V den výročí této letecké bitvy uctili památku amerických a kanadských letců pietními akty zástupci Československé obce legionářské, představitelé Olomouckého kraje, zástupci obcí a měst, místopředseda vlády Marian Jurečka, místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR Jitka Seitlová, zástupci vojenské kanceláře prezidenta republiky, armády, Sokolů, skautů, Svazu letců, velvyslanectví USA a další významní hosté. Vzpomínkové akce proběhly v Přerově, Troubkách nad Bečvou, Rokytnici u Přerova a v Olomouci-Neředíně. Památka padlých vojáků byla mimo jiné uctěna přeletem vrtulníků.

V průběhu válečných let 1944 a 1945 proběhla na území dnešní České republiky celá řada velkých leteckých střetnutí mezi americkým a německým letectvem. Tou největší byla bitva, která se odehrála v neděli 17. prosince 1944.

Představitelé přerovské jednoty ČsOL při pietě v Olomouci-Neředíně

„Američané z 15. letecké armády USAAF tehdy vyslali ze svých základů v jižní Itálii celkem 527 svých bombardovacích a 300 stíhacích letounů proti cílům v Horním Slezsku, kde se nacházel strategicky důležitý komplex tří závodů na výrobu

Pietní akt u Památníku obětem Přerovského povstání a druhé světové války

Předání vlajky zástupci amerického velvyslanectví v Domě armády v Olomouci

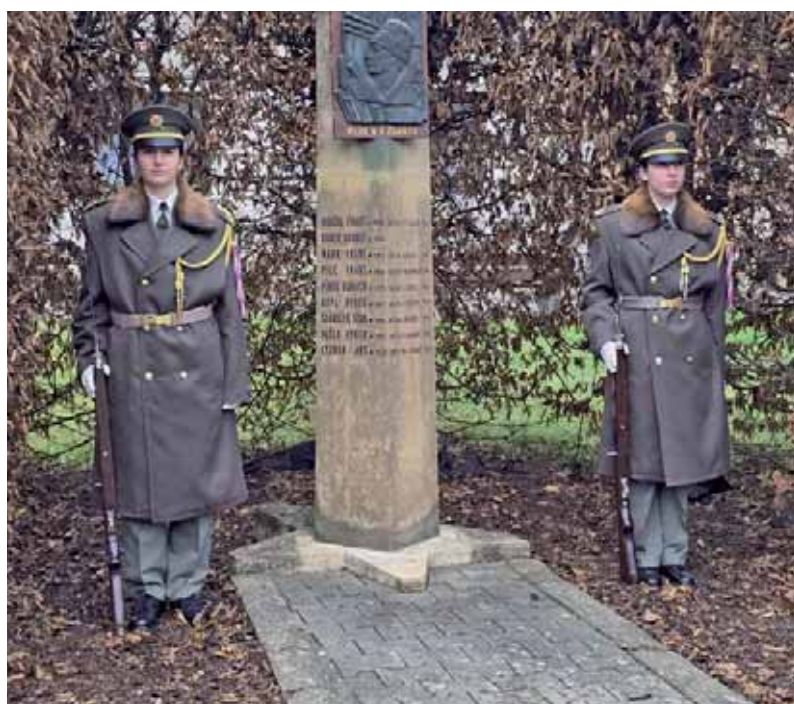
syntetického benzínu“, připomíná Dušan Krpec z jednoty ČsOL v Přerově. První dvě rafinerie na výrobu pohonných hmot v jižním Polsku Blechhammer-Nord a Odertal chrlily 35 tisíc tun pohonných hmot měsíčně a třetí alternativní cíl – rafinerie v Ostravě-Přívoze – 15 tisíc tun. Vzhledem k probíhající německé ofenzívě v Ardenách a tlaku na východní frontě se při plánování akce nepředpokládal větší odpor německých stíhačů. Američtí plánovači se však mylili. Jakmile radiolokátory Freya na Istrijském poloostrově Američany zachytily, spustili Němci poplach. Proti americkým bombardovacím svazům agresivně zasáhla kompletní německá stíhací eskadra JG 300 Wilde Sau – štáb a všechny čtyři skupiny. Z letišť v širokém okolí Berlína odstartovalo zhruba 100 jejích stíhacích letounů, v nichž seděli převážně zkušení piloti vycvičení na létání za ztížených povětrnostních podmínek. Konkrétně šlo o Focke Wulfy Fw 190A-7 a A-8 od Stab/JG 300 z Jüterbogu a od II. (Sturm)/JG 300 z Löbnitz a o Messerschmitty Bf 109G-10 a G-14 od I./JG 300 z Borkheide, III./JG 300 z Jüterbogu a IV./JG 300 z Reinsdorfu.

Akce stála Američany 22 bombardovacích a 6 stíhacích letounů, které havarovaly v širokém prostoru mezi Slezskem a Jaderským mořem. Celkem 63 amerických letců padlo a 114 skončilo v zajetí. Drazé zaplatila i německá strana. Stíhací eskadra JG 300 přišla o celou polovinu nasazených stíhaček, konkrétně 40 zničených a 11 těžce poškozených strojů, přičemž 25 pilotů padlo a 5 utrpělo zranění. „Epicentrum zhruba půlhodinové bitvy se nacházelo na Hané, na Přerovsku, Prostějovsku, Olomoucku a Šumpersku, kde se zřítilo nebo havarovalo osm amerických bombardovacích B-24 Liberátorů, dva doprovodné stíhací P-38 Lightniny a jeden P-51 Mustang, ale také většina ze sestřelených německých stíhaček – prokazatelně jich bylo 29, ale dost pravděpodobně až 35“, doplňuje Dušan Krpec.

Mnozí obyvatelé se stali očitými svědky dopadu sestřelených strojů. Shodou okolností se někteří pozorovatelé nacházeli poblíž havarovaných letounů a tehdy také docházelo k osudovým setkáním se šťastnějšími členy osádek, kteří včas opustili své poškozené stroje a na padácích se bezpečně snesli na zem. Mnozí místní lidé projevili značný kus osobní odvahy a riskovali životy své i svých nejbližších nezištnou pomocí americkým pilotům.

Zástupce Velvyslanectví USA v ČR při pietě v Troubkách nad Bečvou

Z piety v Rokytnici u Přerova

Jedním z mnoha havarovaných letounů byl americký bombardér B24J Liberátor 44-4116, sestřelený u Troubek nad Bečvou. Z deseti členů posádky se čtyři zachránili na padácích, ostatní zahynuli a jejich ostatky jsou uloženy na hřbitově v Troubkách. Tehdejší místní farář vyjednal s gestapem možnost důstojného pohřbení amerických letců. Jejich rakve byly zahaleny dvěma velkými státními vlajkami USA, které uchovala do dnešních dnů občanka Troubek, a nedávno je věnovala Československé obci legionářské. Jednu z vlajek slavnostně předali členové ČsOL, Jednoty v Přerově „Jana Gayera“, Lukáš Kotek, Dan Zatloukal, Dušan Krpec a Pavel Mikeš vojenskému přidělcovi velvyslanectví USA na setkání s hejtmánem Olomouckého kraje v Domu armády v Olomouci.

V následujícím období do konce druhé světové války došlo nad českým územím ještě k řadě dalších leteckých střetnutí, ale svým rozsahem a počtem ztrát se žádné letecké bitvy ze 17. prosince 1944 již nepřiblížily. ■

Po těšínském bojišti

text br. Martin Lokaj a br. Tomáš Rusek
foto Bolek Rosinski a Beata Tyrna; ses. Radka Radová

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Nad hroby padlých, ale i přímo na někdejším bojišti – tam všude si letos členové Jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1 připomínali osmidenní válku o Těšínsko, od které na konci ledna uplynulo již 106 let.

V sobotu 25. ledna se členové ostravské, královéhradecké a domažlické jednoty ČsOL zúčastnili bojové hry uspořádané spřáteleným polským klubem vojenské historie *K. u. K. Sturmtruppen*. Ta se uskutečnila v prostoru Černého lesa u Nierodzimí na pravém břehu řeky Visly. Scénář odkazoval na poslední den čs.-polské války, kdy II. a III. prapor 35. čs. stř. pluku postupoval severně proti Skočovu a společně s praporem 11. pěšího pluku z Písku se toho dne utkal s polskými jednotkami 28. pěšího pluku z Lodže a 10. pěšího pluku Země Těšínské. Právě italské legionáře – konkrétně úderný oddíl

arditů – a domácí vojsko ztvárnili čeští účastníci. Kromě manévrové hry byly během dne natočeny také záběry pro připravovaný dokument TVP, kde br. Petr Čížek popsal výzbroj a výstroj italských legií a domácího vojska. Následujícího dne vzdali čeští a polští účastníci akce položením kytic

a vojenskými poctami hold polským padlým z bojů o Skočov, spočívajícím ve dvou společných hrobech na místním katolickém a evangelickém hřbitovu. Pietní zastavení věnovali také trojici italských legionářů – příslušníků 35. čs. stř. pluku – pohřbených v nedalekém Holešově. ■

Na české straně hranice se vzpomínalo v sobotu 1. února, a to na tradičním aktu při pomníku Padlým za Těšínsko na hřbitově v Orlové. Již podruhé se tak mohlo udát pod obnoveným sousoším slezské orlice, které se na své původní místo vrátilo po mnoha desetiletích teprve předloni. Vzpomínkového setkání Jednoty ČsOL Ostrava 1 se zúčastnili představitelé města v čele se starostkou Lenkou Brzyszkowskou, dále pak zástupci Krajského vojenského velitelství Ostrava, moravsko-ostřavští sokolové, profesionální i dobrovolní hasiči, krojované členstvo hornických spolků a v hojném počtu také členové jednot ČsOL. Ti společně s veřejností uctili za doprovodu Vojenské hudby Olomouc více jak pět desítek zde pohřbených čs. obětí války a násilností, které předcházely rozdělení Těšínska. Osudy několika z nich vzpomínal ve svém proslovu předseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. Martin Lokaj.

Jako v předchozích letech se následně ostravští legionáři a sokolové vydali v doprovodu členů spolku „C. i K. Regiment Artylerii Fortecznej No. 2“ na hroby v osmidenním konfliktu

padlých Poláků ve Stonavě, kde bok po boku položili květinové dary se stuhami v českých a polských barvách. Svou letošní pietní pouť pak zakončili v Novém Bohumíně, kde na jednom pohřebišti spočívají ostatky dvojice prvních a zároveň i poslední oběť těšínského sporu let 1919–1920. ■

Památník Lidice připravil dvě zajímavé výstavy

text ses. Eva Armeanová, předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČsOL V Kladně

Slavnostní zahájení výstav se konalo dne 10. března 2025 od 16 hodin ve výstavní síni In Memoriam. Zahájení se ujala zástupkyně ředitele Památníku Lidice paní Jana Chourová Plachá. Privítala všechny přítomné a požádala děti z mateřské školy v Lidicích a dramatického kroužku o kulturní vystoupení. Poté promluvil ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík, přiblížil obsahové zaměření obou výstav. Pásku slavnostně přestříhl Jiří Pitín, přeživší lidické dítě a recitátorka Adélka.

První výstava s názvem Sir Barnett Stross je věnována 125. výročí jeho narození. Druhá výstava nese název Růžový sad 1955–2025 a je uspořádána u příležitosti 70. výročí založení Sadu míru a přátelství. Letecký pohled na Růžový sad vyzdvihuje jeho kompoziční jedinečnost. Z výšky je zřetelný tvar třech

květů růží. Největší symbolizuje lidické muže, menší lidické ženy a nejmenší růže lidické děti. Patří mezi nejvýznamnější sad růží na světě. Obsahuje 240 odrůd růží v počtu více jak 24 000 keřů.

Pozvání od Památníku Lidice přijali také zástupci kladenské jednoty. Jednota ČsOL v Kladně se vždy zajímala o činnost Památníku Lidice a potřebné aktivity finančně podporovala, ať už se jednalo o příspěvek na pořízení odcizené sochy lidického děvčátka či na pořízení keřů růží. Rovněž zajistila dodání lidických růží do Royal Leamington Spa ve Velké Británii, a to prostřednictvím starostky obce Lidice paní Veroniky Kellerové. Keře lidických růží se nacházejí u památníku, který připomíná všechny Čechoslováky, kteří padli či zemřeli v boji s hitlerovským Německem.

Barnett Stross se narodil v Polsku 25. prosince 1899 do židovské rodiny, původní jméno rodiny bylo Strasberg. Když mu byly tři roky, rodina se odstěhovala do Leedsu ve Velké Británii, kde později vystudoval medicínu. V roce 1922 se oženil a usadil se ve Stoke-on-Trent, kde působil jako lékař a po dobu 15 let jako městský radní. Lidické události jím hluboce otřásl. Přišel mezi horníky v North Staffordshiru s myšlenkou, že by obec Lidice měla být znovu postavena, aby tento zločin proti lidskosti nebyl zapomenut. Za účasti prezidenta Edvarda Beneše bylo 6. září 1942 ve Victoria Hall ve Stoke-on-Trent založeno hnutí „Lidice Shall Live“ (Lidice budou žít). Název hnutí vznikl jako reakce na slova Adolfa Hitlera „Lidice musí zemřít“. Následně byly pořádány sbírky, které shromažďovaly finanční dary od britských horníků a dělníků na výstavbu nových Lidic. Výstavu si můžete prohlédnout do 22. září 2025. ■

Ve Frýdku-Místku pojmenovali most a ulici po generálu Josefu Šnejdárkovi

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

text br. Teodor Hybler
foto MM Frýdek-Místek

Frýdecko-místečtí zastupitelé rozhodli na svém 12. zasedání 11. prosince 2024 o pojmenování mostu na novém obchvatu města. U centrálního hřbitova tak stojí most s novým jménem Generála Josefa Šnejdárka (2. 4. 1875 Napajedla – 13. 5. 1945 Casablanka). Stalo se tak v předvečer významného jubilea tohoto hrdiny a vojévůdce, které připadá na letošní rok. Zastupitelé dále rozhodli o pojmenování nově vzniklé ulice ve Frýdku na ulici Generála Josefa Šnejdárka. ■

Za Josefem Otiskem

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

V sobotu 11. ledna zněly sněhem pokrytým hřbitovem v Brně-Lišni různé vojenské povely, tóny státní hymny a večerky. Příslušníci Krajského vojenského velitelství Ostrava a jemu podřízené pěší roty Aktivní zálohy AČR zde již tradičně vzdali hold svému patronu, účastníku druhého odboje a veliteli legendárního paravýsadku Wolfram – pplk. in m. Josefu Otiskovi (1911–1986).

Spolu s pozůstalými, zástupci místní samosprávy a armádních útvarů, válečnými veterány a vysloužilými vojáky tak učinili také členky a členové Jednoty ČsOL Ostrava 1. Nestalo se tak náhodou. V řadách jednoty totiž byli až do své smrti hned dva Otiskovi spolubojovníci z Wolframu – brig. gen. v. v. Robert Matula (1918–2012) a pplk. v. v. Vladimír Řezníček (1919–2001).

Přítomné nad místem posledního odpočinku Josefa Otiska přivítal ředitel KVV Ostrava plk. gšt. Jaroslav Medek. Slova se poté ujal předseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. Martin Lokaj,

kteří připomenul Otiskovo hrdinství před nepřítelem, profesionalitu a především pak mravní příklad. Ten plným právem zůstává povzbuzením a inspirací i dnešním příslušníkům Armády České republiky.

O sílu k naplňování Otiskova odkazu v modlitbě požádal za všechny zúčastněné kaplan Velitelství výcviku Vojenské akademie Vyškov pplk. Josef Konečný. Vzpomínku, vděk a úctu následně stvrdilo položení květinových darů, zapálení svící a minuta ticha s vojenskými poctami, které člověku Otiskových zásluh náleží.

Připomeňme, že Josef Otisk patřil k mladým důstojníkům, kteří v roce 1939 odešli do zahraničí bojovat za osvobození Němci okupované vlasti. Prošel boji ve Francii a během pobytu ve Velké Británii výcvikem, který jej měl připravit k plnění zvláštních úkolů. Tím se roku 1944 stalo nasazení v čele Wolframu – jediného ryze bojového paravýsadku vyslaného londýnským exilem na území protektorátu. Navzdory celé řadě nepříznivých okolností se Otiskovi dařilo nepříteli unikat a škodit až do samého sklonku války. Zvůli totalitní moci však po roce 1948 už neunikl. Vymazat jeho odkaz ale komunisté nesvedli. Josef Otisk nám tak dnes je hrdinou, patronem a vzorem. ■

Střelec VĚRA GATTI

Martin Říha,
Památník odboje Žamberk

První vojačka československé armády

Dne 25. ledna 1918 bylo vydáno Národní radou československou prohlášení Čs. vojska na Rusi za část autonomní československé armády ve Francii. Do té doby Čs. vojsku na Rusi poskytovala týlové zabezpečení ruská armáda. S přípravou k přemístění vojska na západní frontu vyvstala potřeba prozatímních skladů a pomocných útvarů. Nutnou se stala také potřeba žen pro různé práce. V první řadě šlo o milosrdné sestry. První z nich byly dočasně přiděleny od Ruského Červeného kříže již koncem roku 1917. První milosrdnou sestrou, přijatou do služeb čs. armádního sboru 22. dubna 1918, byla bývalá ruská milosrdná sestra Marie Tretjaková, rodná Češka domovskými příslušná do Chrudimi. Tretjakovou následovaly v dalších měsících a letech desítky žen – mezi nimi i manželky nebo snoubenky československých důstojníků a vojáků. I ony byly přijaty a zařazeny nejčastěji jako milosrdné sestry (úhrnem přes 200 žen), ale také jako zubní lékařky, ošetřovatelky (sanitárky), dozorkyně prádla, lékařky, ekonomky nebo bibliotekářky. Ženy se zásadně nepřijímaly ani nepřidělovaly k bojovým „vojenským částem“, tj. plukům, rotám nebo samostatným oddílům.

Jedinou výjimkou se stala střelec Věra Gatti, první vojačka československé armády. Dnes jsou však její jméno, tvář i osud téměř zapomenuty. Věru Gatti nenalezneme ani v současné odborné literatuře, která ji zcela neprávem opomíná.

Věra Josifovna Gatti se narodila 12. srpna 1896 v Nižném Novgorodu. Otec Josif Andželovič Gatti (původem Ital) s matkou Marfou Vasiljevnu žili ve městě Počinki. Věra měla dva sourozence, bratra Vjačeslava Josifoviče a sestru Elenu Josifovnu.

Věra absolvovala dívčí gymnázium v Nižném Novgorodu a následně v Kazani nastoupila studium historicko-filozofické fakulty kazaňské univerzity. Zde ji také zastihl válečný konflikt. Absolvovala tříměsíční kurz milosrdných sester při Račinského škole

Střelec Věra Gatti ve stejnokroji československé armády. (Sbírka ČsOL)

v Moskvě a roku 1917 působila jako ošetřovatelka v epidemickém oddělení vojenské nemocnice v Jekatěrinoslavi (dnes Dnipro), později v Zemské nemocnici v Kazani.

A právě u Kazaně se na konci srpna roku 1918 její osud protnul s československou armádou. Při obranných bojích u Vorobjevky se poprvé ocitla u 10. roty 1. střeleckého pluku „Jana Husi“ ve skupině čtyř zdravotníků (medik a tři ošetřovatelky). Velitel roty prap. Karel Teringl z přítomnosti zdravotníků, které považoval spíše za přítěž, nebyl příliš nadšen. A tak, když druhého dne medik přišel a žádal nepříteli zdvořile o přilepšení stravy, bylo toto „sanitní oddělení“ od roty vykázáno. A tehdy se poprvé u velitele roty objevila Věra Gatti. Jejich rozhovor uvádí Teringl takto: „Pane veliteli, snažně vás prosím, chtěla bych zůstat u vaší roty, třeba sama.“ „To

není možné. K tomu nejsem oprávněn.“ „Pane veliteli, probíha vás prosím, nechte mne u vás! Chci sloužit u Čechů, je to můj sen. Tolik krásného jsem o nich slyšela... Budu jíst knedlíky...“ Nicméně Karel Teringl ji tehdy odmítl, že k tomu není oprávněn a Věra odešla.

Za ústupu dne 5. září 1919, v poslední bitvě u Vorobjevky, se však Věra Gatti objevila znovu – za řadami ustupujících vojáků. V nepřátelské palbě nesla sama na zádech raněného vojáka a jeho pušku. Shodou okolností ji při tomto hrdinském činu pozoroval dalekohledem i Karel Teringl a další muži 10. roty, od které jí další voják přispěchal na pomoc. Na poslední chvíli se pak před obklíčením všem podařilo i se štěstím ustoupit před útočícími bolševiky.

Když se čs. vojsko odpoutalo z bojiště u Kazaně a evakovalo po Volze lodním transportem, jela s ním i Věra Gatti. Tentokrát se za ni šli k veliteli roty přimluvit přímo samotní vojáci, aby ji „přijal do roty“. Karel Teringl tyto okamžiky popsal následovně: „No, to přece není tak jednoduché, přijímat do roty cizího člověka, a ještě k tomu ženskou! Kdo to jakživ viděl? A pak k tomu nemám práva. Tentokrát ho však vojáci uprosili, a tak

Karel Teringl, velitel 10. roty 1. střeleckého pluku „Jana Husi“ a současně autor knihy „Desátá rota pod Kazaní“. (VHÚ Praha, VÚA-VHA Praha)

Otto Matoušek. Legionářský výtvarník vytvořil pro knihu Karla Teringla kromě jiného také zpodobnění Věry Gatti nesoucí zraněného vojáka. (Sbírka rodiny Oty Matouška, Sbírka ČsOL)

Kartotéční lístek Věry Gatti se záznamy služby v čs. vojsku.
(VÚA-VHA Praha)

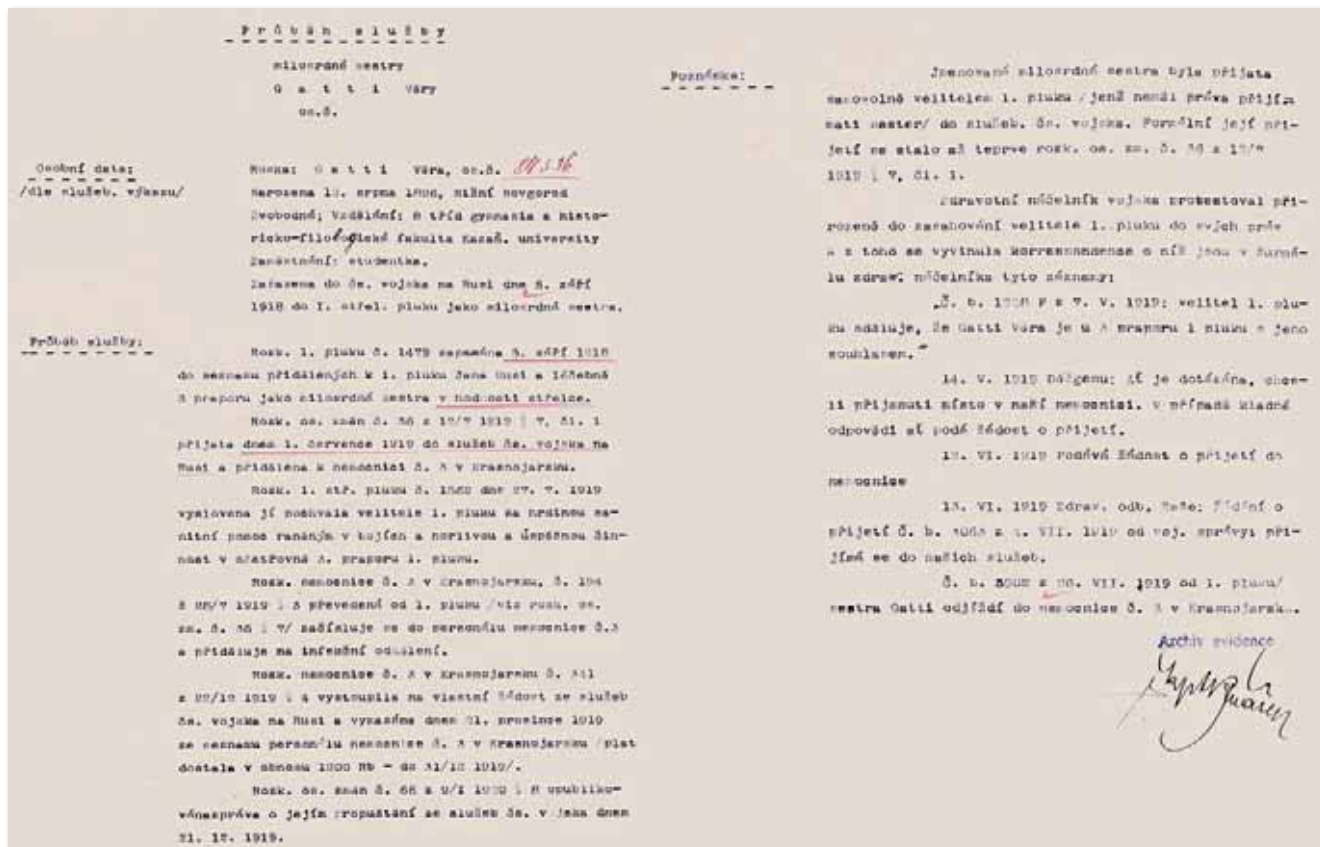
ji přijal, ale „jen na dobu ústupu“ s tím, že to musí oznámit veliteli pluku.

Tři dny poté se dostavil ke shromážděným rotám také plk. Josef Jiří Švec. Věra Gatti byla zařazena u 3. čety a stála obvykle ve druhé řadě, aby nebyla příliš nápadná. Švec však nečekaně přijel odzadu. Velitel roty proto musel dát ihned povel „čelem vzad“ a podal Švecovi raport. Švec ho vyslechl, chystal se jako vždy rotu pozdravit slovy „nazdar, bratři!“, nicméně po slově „nazdar“ se náhle zarazil. Spatřil totiž uprostřed rotu salutující dívku s červeným křížem na rukávě. Neztratil duchapřítomnost a jakoby nic ke slovu „nazdar“ vzápětí dodal: „sesrotu a bratři!“ Když se poté Švec dozvěděl, jakým způsobem se Věra mezi vojáky ocitla, neměl nic proti tomu, aby zůstala.

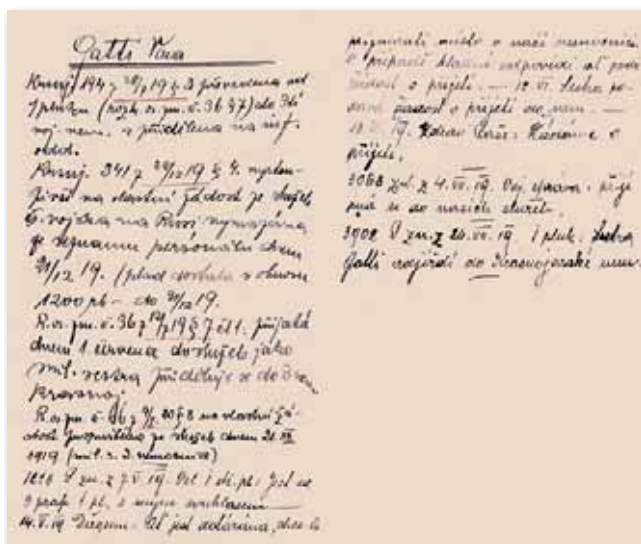

Úvodní strana služebního výkazu Věry Gatti. (VÚA-VHA Praha)

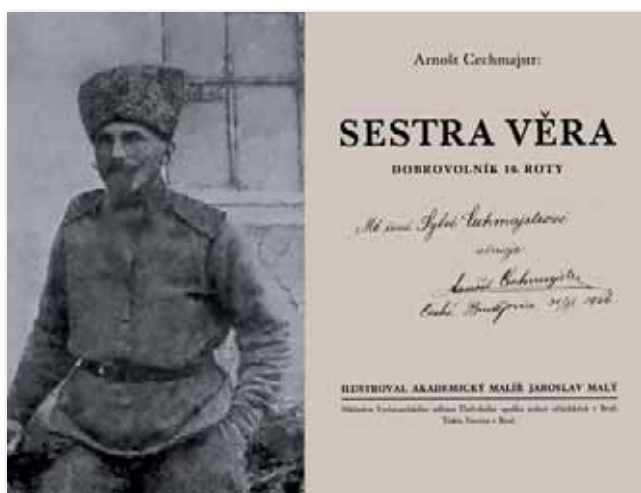
Plukovním rozkazem č. 1479 byla Věra Gatti dnem 5. září 1918 přijata (zapsána do seznamu přidělených) ke službě u 1. střeleckého pluku v nejnižší hodnosti čs. vojska – střelce (dnes bychom tuto hodnost mohli poněkud nepřesně označit jako vojín), tj. se všemi povinnostmi i právy. Tímto

Záznam o průběhu služby Věry Gatti dokládá také korespondenci o správném způsobu přijetí do čs. vojska. (VÚA-VHA Praha)

Poznámkový arch o službě Věry Gatti. (VÚA-VHA Praha)

Věnování Arnošta Cechmajstra své ženě. (PO Žamberk)

Ilustrace pro knihu „Sestra Věra“ zhotovil další z legionářských výtvarníků Jaroslav Malý. Ten, podobně jako Otto Matoušek, vyobrazil Věru, která nese zraněného československého vojáka i pušku. (Sbírka ČSOL, PO Žamberk)

rozkazem se také ve výsledku stala první československou vojačkou, navíc u bojového útvaru. A proto tak byla oprávněna nosit vojenský stejnokroj, který jí záhy ušil rotní krejčí z erárního materiálu.

Dle Karla Teringla měla Věra potíže s českým jazykem. Od vojáků se naučila vojenské hantýrce, která „se v ústech vzdělávané a jemné dívky často podivně vyjímalala.“ I nadále zůstala

Z knihy „Sestra Věra“ pocházejí také zbývající ilustrace. Tato zobrazuje scénu, při které plk. Švec poprvé spatřil Věru při nástupu 10. roty. (PO Žamberk)

Ilustrace Jaroslava Malého popisuje šití stejnokroje pro Věru rotním krejčím. (PO Žamberk)

Snahu Věry naučit se česky popisuje mnoho autorů a nejenak je tomu i v knize „Sestra Věra“. (PO Žamberk)

Kromě dvou portrétních snímků Věry Gatti nejsou zatím známy žádné další. Téměř romanticky Jaroslav Malý vyobrazil Věřino rozloučení s Čechoslováky. Lze se domnívat, že skutečnost byla mnohem prozaičtější. (PO Žamberk)

v kmenovém počtu 10. roty, přidělena však byla jako milosrdná sestra na ošetřovnu III. praporu. Zúčastnila se pak bojů na nikolajevské a belebejské frontě. Ošetřovala raněné i v první linii. Tím si získala oblibu a úctu vojáků. Za bojů na magistrále pak působila obětavě ve zvláštním vagónu, určeném za praporem ošetřovnu. Legionáři ji milovali jako sestru, „její zjev šířil kolem sebe uprostřed krvavých bojů ovzduší milosrdenství a všelidské lásky.“ Také velitel pluku Věře „za hrdinnou sanitní pomoc raněným v bojích a horlivou a úspěšnou činnost v ošetřovně

Stylizovaný výjev z oslavy Vánoc.
(PO Žamberk)

do služby v čs. armádě formálně přijata náčelníkem zdravotního odboru dne 12. srpna 1919 s platností od 1. července 1919. Gatti tímto aktem pozbyla hodnosti střelce a coby milosrdná sestra byla přidělena od 1. střeleckého pluku do Československé nemocnice č. 3 v Krasnojarsku. Zde působila pět měsíců na infekčním oddělení. To se však již blížila doba návratu legionářů do Československa. Věra Gatti, která byla rovněž vyzvána, aby odcestovala, se rozhodla zůstat a dnem 21. prosince 1919 vystoupila na vlastní žádost ze služeb čs. vojska.

Po propuštění z československé armády se její stopa téměř vytratila. I mezi vojáky kolovaly různé zvěsti, mezi nimi i ta nejhorší, podle níž se přihlásila do ruské nemocnice, kde následně podlehla tyfóvé nákaze. Ani po návratu vojska do Československa Věra pravděpodobně nikomu ze svých spolubojovníků nenapsala, a tak se o jejím dalším osudu zholo nic nevědělo. Přesto však na ni vojáci nezapomněli a téměř po celé období první republiky bývá mnohdy zmiňována v legionářském tisku a vzpomínkách.

Dnes, s odstupem více než sta let, se o Věře Gatti podařilo nalézt více informací. Roku 1922 porodila svého jediného syna, Slavu. Poté se rozhodla ke studiu na Kyjevské univerzitě, kde v roce 1926 absolvovala postgraduální studium a následně učila historii. Roku 1938 byla v kyjevské Engelsově ulici (dnes Luteránské), č. p. 25 založena střední „Škola č. 78“, které se Gatti stala ředitelkou.

Po napadení Sovětského svazu Německem a jeho spojení se Věra rozhodla, podobně jako za světové války, své vlasti pomoci. Když se ke Kyjevu přiblížila fronta, přihlásila se dobrovolně znovu a jako zdravotní sestra pracovala ve vojenské nemocnici. Ta byla v září 1941 obklíčena a s personálem zapjata v prostoru Brovary. Věře se podařilo uprchnout a vrátit se do již okupovaného Kyjeva, kde se zapojila do odbojové skupiny. V období hromadného zatýkání byla nucena odejít do Tomašivky, jihozápadně od Kyjeva. Zde se jí podařilo vytvořit odbojovou buňku a navázat spolupráci s dalšími. Později však byla profesorem Petrem Buykem varována, že se o ni zajímá gestapo i fastivská policie a shromažďují data o její práci před válkou. Proto bylo rozhodnuto, že se Věra na čas přestěhuje. Odešla do Černigovské oblasti s nadějí, že zde nalezne a naváže kontakty s místními partyzány. Měla štěstí a nalezla partyzánský oddíl Kirov z formace Černigov

3. praporu“ vyslovil dne 27. července 1919 rozkazem č. 1562 pochvalu.

Přijetí Věry Gatti do služby plk. Švecem bylo z hlediska pravomocí v hierarchii vojenské správy i s ohledem na platný právní řád závadné. Velitel pluku neměl právo ji přijmout. Stalo se tak jen pro její odvahu a pomoc raněným. Od května roku 1919 proto vedlo velitelství pluku s nadřízeným zdravotním náčelníkem čs. vojska korespondenci, jak vše správně řešit.

Tentokrát však prokázaly shovívavost i nadřízené orgány. Věra byla

Titulní strana knihy Arnošta Cechmajstra „Sestra Věra“.
(PO Žamberk)

Děkuji za pomoc při přípravě článku Janu Malouškoví, Štěpánu Frankovi, Zuzaně Palové, Michalu Rakovi a Petru Tolarovi.

Věra Gatti v literatuře a tisku

Desátá rota pod Kazaní

Kniha vydaná roku 1935 navazuje a doplňuje stejnojmennou práci, vydanou na pokračování v periodiku Vojenský svět v roce 1933. Autor Karel Teringl působil u Kazaně jako velitel 10. roty 1. střeleckého pluku. Právě u něho se Gatti přihlásila a prošla s rotou velkou částí své služby v hodnosti střelce. Karel Teringl popisuje podrobně a zároveň poutavě nejen její osud, ale také (a to především) boje a události, kterým byl sám přítomen. Čtivé dílo doplňují grafiky neméně známého legionářského výtvarníka Oty Matouška. Knihu lze nalézt online na www.digitalniknihovna.cz/dsmo.

Sestra Věra

Kniha Arnošta Cechmajstra z roku 1935 popisuje příběh Věry Gatti románovým stylem. Autor, sám příslušník Čs. vojska na Rusi, vychází ze skutečných událostí, přesto je zde patrná smyšlená idea příběhu. Vyprávění doplňují kresby dalšího legionářského výtvarníka, malíře Jaroslava Malého.

Tisk

Zmínky o Věře Gatti nalezneme nejčastěji v prvorepublikovém, tematicky příbuzném tisku: Československý legionář, Naše revoluce, Naše vojsko, Legionářská stráž. Pro zájemce o působení žen v československé armádě za světové války si pak dovoluji zvláště upozornit na velmi podrobný seriál článků „Ženy ve službách čs. vojska na Rusi“ od mjr. Vojtěcha Práška, které vydal Československý legionář roku 1932, dostupných také na www.digitalniknihovna.cz/dsmo.

Zajímavost

Postavou i osudem Věry Gatti se také volně inspirovali vývojáři počítačové hry „Last Train Home“, na které spolupracovala Československá obec legionářská. I díky jejich iniciativě se proto na Věru nezapomíná.

Střelec Věra Gatti ve stejnokroji československé armády.
(Sbírka ČSOL)

Spustili jsme členskou sekci webu ČsOL

Československá obec legionářská nově zřídila a spustila sekci webové stránky ČsOL určenou výhradně pro členy Obce. Do této části se přesunuly interní informace určené členům ČsOL, které doposud byly volně přístupné všem.

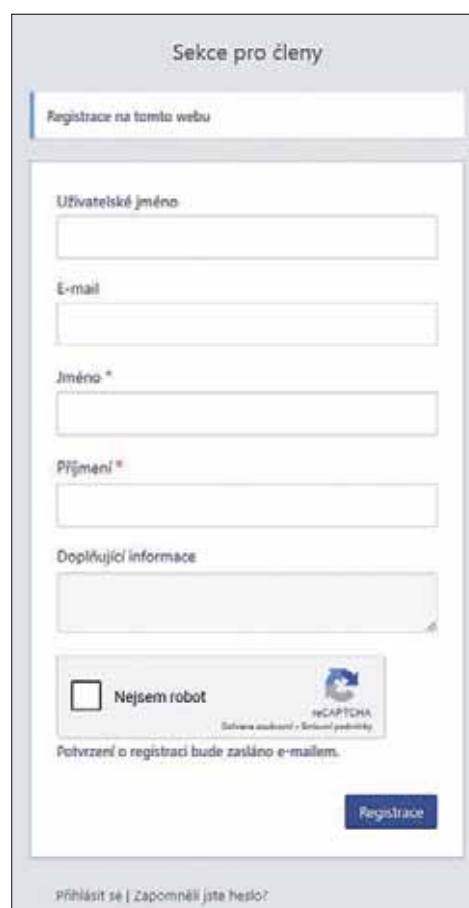
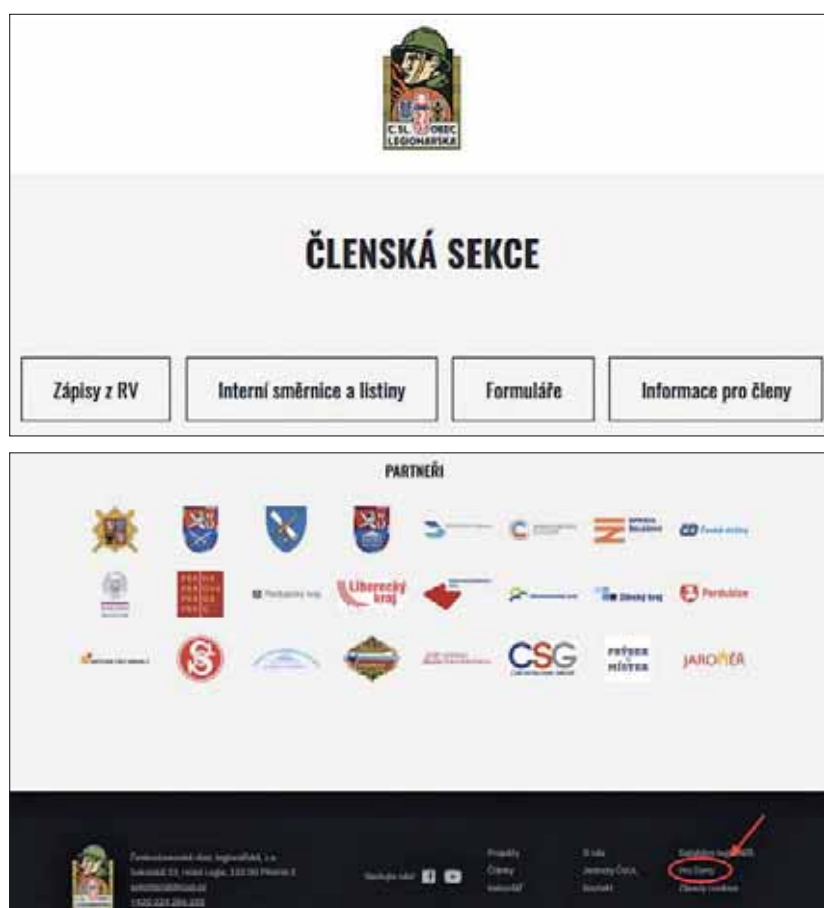
Tlačítko „Pro členy“ naleznete úplně dole v zápatí webu www.csol.cz. Pro vytvoření účtu je nejprve třeba se zaregistrovat zadáním uživatelského jména a hesla. Každý takto registrovaný uživatelský účet podléhá kontrole členství v databázi členů a následné aktivaci Sekretariátem ČsOL. O úspěšné registraci budete informováni e-mailem.

Po aktivaci účtu můžete zobrazit zápisy z jednání Republikového výboru ČsOL, interní směrnice a listiny, formuláře a také aktuální informace pro členy. Web bude postupně doplňován a průběžně aktualizován.

Do členské sekce se tak přesunuly veškeré dokumenty, které jsou pro běžného návštěvníka webu ČsOL nadbytečné. Chcete si stáhnout formulář žádosti o sociálně-zdravotní pomoc? Najdete ho v členské sekci stejně jako žádosti o zakoupení členské kravaty či stejnokroje člena ČsOL.

Přístup do členské sekce je důležitý jak pro řadové členy, tak pro výbory jednot. Naleznete zde mimo jiné hlášení změn v členské evidenci, jednací řád jednot, či aktuální znění směrnic ČsOL.

Poté, co se do členské sekce zaregistruje větší množství členů ČsOL, budeme touto cestou informovat o připravovaných akcích a aktualitách z Obce, tak aby členové nebyli závislí pouze na informacích předávaných cestou jednot. ■

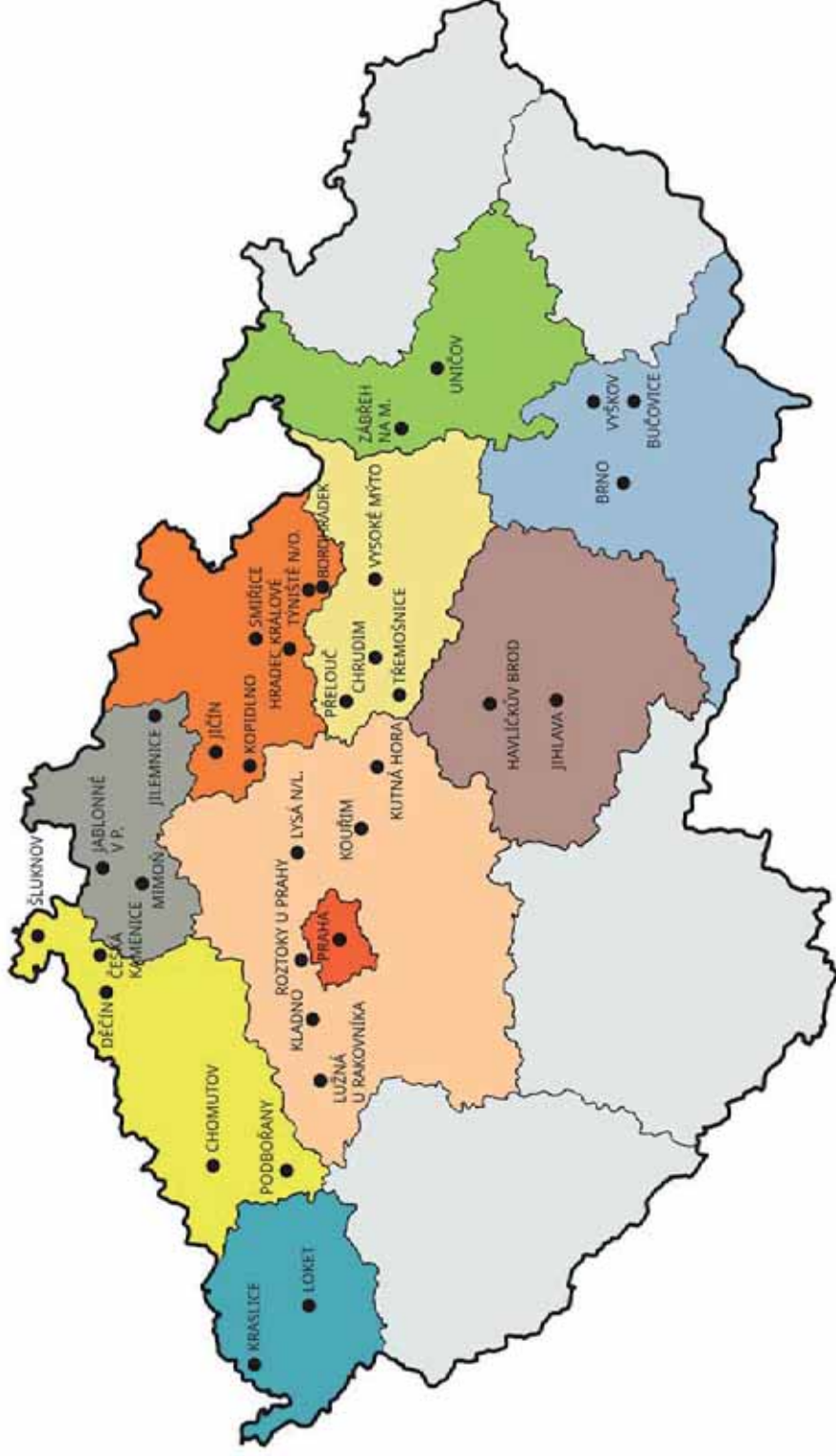

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VEDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel.: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10-Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **UZÁVĚRKA ČÍSLA:** 17. dubna 2025, **EVIDENČNÍ ČÍSLO:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty.

LEGIOVLAK 2025

Týniště n. Orlicí 1. - 6. 4.
Hradec Králové 8. - 13. 4.
Jilemnice 15. - 20. 4.
Jičín 22. - 27. 4.
Kopidlno 29. 4. - 4. 5.
Lysá n. Labem 6. - 11. 5.
Lužná u Rakovníka 13. - 18. 5.
Kladno 20. - 25. 5.
Praha 27. 5. - 1. 6.
Roztoky u Prahy 3. - 8. 6.
Podbořany 10. - 15. 6.
Loket 17. - 22. 6.
Kraslice 24. - 29. 6.
Chomutov 1. - 6. 7.
Děčín 8. - 13. 7.
Česká Kamenice 15. - 20. 7.
Šluknov 22. - 27. 7.
Jablonné v Podještědí 5. - 10. 8.
Místoň 12. - 17. 8.
Kutná Hora 19. - 24. 8.
Havlíčkův Brod 26. - 31. 8.
Jihlava 2. - 7. 9.
Brno 9. - 14. 9.
Bučovice 16. - 21. 9.
Vyškov 23. - 28. 9.
Uničov 30. 9. - 5. 10.
Zábřeh na Moravě 7. - 12. 10.
Vysoké Mýto 14. - 19. 10.
Chrudim 21. - 26. 10.
Přelouč 28. 10. - 2. 11.
Kroum 4. - 9. 11.
Třemošnice 11. - 16. 11.
Smiřice 18. - 23. 11.
Borohrádek 25. - 30. 11.

LEGIOVLAK.CZ

Změna termínů a trasy vyhrazena.

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘŮ

Ministerstvo kultury
Czech Republic

Ministerstvo dopravy

České dráhy
Národní dopravní

Správa
železnic

Muzeum československých legií

Vojenská blůza generálmajora v. v. Ladislava Svátka

text Štěpán Frank
a Milan Kopecký
foto ČSOL a Muzeum Valašska

V majetku Československé obce legionářské se nachází nejen předměty bezprostředně související s našimi legiemi, ale také vzácné relikvie připomínající československé státní příslušníky na bojištích druhé světové války. Jedním z těchto hrdinů byl i Ladislav Svátek. Narodil se 3. prosince 1912 v Kácově. V předválečném období pracoval jako berní adjunkt a byl důstojníkem československé armády v záloze, po okupaci se rozhodl uprchnout do ciziny a na počátku května 1940 balkánskou cestou odešel k československé jednotce na Středním východě. Jako příslušník čs. pěšího praporu 11 – Východního se zúčastnil obsazování Sýrie a bojoval u Tobruku, po přesunu vojsk do Velké Británie byl v říjnu 1943 zařazen do 1. čs. smíšené brigády, později čs. samostatné obrněné brigády. V červenci roku 1944 dobrovolně odjel do Sovětského svazu k 1. čs. armádnímu sboru. Své hrdinství prokázal během bojů v Karpatech, u Liptovského Svätého Mikuláše, Ružomberku či během operací na Velké a Malé Fatře. Působil ve funkci velitele roty u 4. pěšího praporu, zástupce velitele 5. pěšího praporu a zastupujícího velitele 5. polního praporu. V dubnu 1945 se po majoru Zdeňku Dědičkově stal v hodnosti štábního kapitána zastupujícím velitelem 4. úderního praporu 3. čs. samostatné brigády. Pod jeho velením se prapor probíjel ze Slovenska na Moravu a účastnil osvobození moravských měst a obcí, mimo jiné se podílel na osvobození Velkých Karlovic, zejména však svedl

nejtěžší střet čs. jednotek na Moravě – boj o obec Břest dne 7. května 1945. V poválečném období absolvoval doplňující vzdělání a byl přijat za důstojníka z povolání, v 50. letech byl ale donucen z armády odejít a pracoval jako civilní zaměstnanec. Po roce 1989 byl plně rehabilitován a stal se členem ČSBS a ČSOL. Z rozhodnutí prezidenta republiky byl 3. května 1995 jmenován do hodnosti generálmajora ve výslužbě. Zemřel 7. října 2000 v Kolíně.

V majetku ČSOL se nachází soubor uniforem z pozůstalosti Ladislava Svátka, z nichž nejzajímavější je stejnokroj ze závěrečného období druhé světové války, zhotovený s největší pravděpodobností z látky amerického původu na zakázku samotného uživatele. Stříh stejnokroje nevyniká signifikantním odlišením od předpisového důstojnického typu z daného období, nese však některé zajímavé detaily. Můžeme mezi nimi zmínit plechové matné knoflíky, absenci typického značení sovětských textilních závodů a celkově kvalitnější zpracování oproti klasickému stejnokroji ze sériové výroby.

Na levé náprsní kapse se pak nachází miniatury některých významných vyznamenání, kterými byl Ladislav Svátek dekorován. Jedná se o Čs. válečný kříž 1939, Čs. medaili Za chrabrost před nepřítelem, Čs. medaili Za zásluhy, Pamětní medaili čs. armády v zahraničí se štítkem VB (Velká Británie), z neznámého důvodu se na stejnokroji nachází stužka Mezispojenecké medaile vítězství, která se udělovala veteránům první světové války, jím však Svátek jistě nebyl. Dále se zde nachází miniatury dvou britských kampaňových dekorací – Hvězdy 1939–1945 a Africké hvězdy s náložkou 8 (příslušnost k britské 8. armádě), poslední se v sestavě nachází miniatura sovětské medaile Za vítězství nad Německem. Doplňme, že na stužce Pamětní medaile čs. armády v zahraničí by se správně měly nacházet také štítky SV (Střední východ) a SSSR (Sovětský svaz), z blíže neznámého důvodu si je však nositel přesunul na pozdější stejnokroj. ■

